

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet u Zagrebu

Marin Novak, Borna Vlašić

Integrirani pravni studij

Kazneno djelo davanja lažnog iskaza: pitanje preuranjenosti optužnice u kontekstu kaznenog progona

Luke Modrića i Dejana Lovrena

Zagreb, 2022. godina

Ovaj rad izrađen je pod vodstvom izv. prof. dr. sc. Zorana Burića i predan je na natječaj za dodjelu Dekanove i Rektorove nagrade u akademskoj godini 2021./2022.

Sadržaj rada

1. Uvod.....	1
1.1. Opći i specifični ciljevi rada	3
1.2. Plan rada.....	4
2. Svjedok u kaznenom postupku RH.....	4
2.1. Opće odrednice položaja svjedoka postupku	4
2.1.1. Obveza (istinitog) iskazivanja uz osvrt na anglosaksonsku pravnu tradiciju	4
2.1.2. Relevantne odredbe kaznenoprocesnog zakonodavstva RH 1991.-2022.	6
2.1.3. Dodatak: zaštita svjedoka i korelacija s povjerenjem javnosti u pravosuđe	8
2.2. Načelo slobodne ocjene dokaza kod progona kaznenog djela Davanja lažnog iskaza	10
3. Kazneno djelo Davanja lažnog iskaza: istraživanje.....	12
3.1. Pozitivnopravna regulacija: KZ/11	12
3.2. Ranija zakonska regulacija: KZRH i KZ/97	14
3.3. Rezultati: incidencija kaznenog djela davanja lažnog iskaza u periodu 1991.-2019.....	15
4. Domaća pravna praksa: slučajevi Luke Modrića i Dejana Lovrena	20
4.1. Slučaj Luke Modrića	21
4.1.1. Optužnica	21
4.1.2. Odgovor na optužnicu	23
4.1.3. Rješenje o odbacivanju optužnice.....	24
4.1.4. Žalba na rješenje o odbačaju optužnice	25
4.1.5. Odgovor na žalbu na rješenje o odbačaju optužnice.....	27
4.1.6. Odluka o žalbi na rješenje o odbacivanju optužnice.....	28
4.2. Slučaj Dejana Lovrena	29
4.2.1. Optužnica	29
4.2.2. Odgovor na optužnicu	33

4.2.3. Rješenje o odbacivanju optužnice.....	34
4.2.4. Žalba zbog odbacivanja optužnice.....	35
4.2.5. Odluka o žalbi na rješenje o odbacivanju optužnice.....	36
4.3. Zaključci o kaznenom progonu Luke Modrića i Dejana Lovrena	37
4.3.1. Argument preuranjenosti optužnice.....	37
4.3.2. Argument manjka osnovane sumnje.....	40
4.3.3. Argument nedopuštenog utjecaja na sud u predmetu u kojem je sporni iskaz dan.	41
5. Pravna praksa međunarodnih sudova.....	43
5.1. Relevantne odluke.....	44
6. Zaključak.....	46
7. Zahvale.....	50
8. Popis literature	50
9. Sažetak	56
10. Summary.....	57

1. Uvod

Interes kako stručne tako i laičke javnosti za slučaj kaznenog progona Dejana Lovrena i Luke Modrića pojavio se, s jedne strane, u kontekstu kaznenog postupka vođenog pred Županijskim sudom u Osijeku (dalje u glavnom tekstu: ŽS OS) protiv 1. opt. Milana Pernara, 2. opt. Zdravka Mamića, 3. opt. Zorana Mamića i 4. opt. Damira Vrbanovića zbog optužbi za kaznena djela Primanja mita iz čl. 293. st. 1., Davanja mita iz čl. 294. st. 1. KZ/11, Zloporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 1. KZ/97, Zloporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju iz čl. 246. st. 1. i 2. KZ/11, Poticanja na zloporabu položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 1. KZ/97 te pomaganja u zloporabi povjerenja u gospodarskom poslovanju iz čl. 246. st. 1. i 2. KZ/11¹, a s druge u kontekstu FIFA-inog svjetskog nogometnog prvenstva u Rusiji 2018. godine na kojem je reprezentacija Republike Hrvatske (dalje u glavnom tekstu: RH), zajedno sa članovima Lukom Modrićem i Dejanom Lovrenom, osvojila srebrnu medalju.² Iste 2018. godine kada je nogometna reprezentacija RH ostvarila povijesni uspjeh ŽS OS izrekao je i osuđujuću presudu svim optuženicima, pa i Zdravku i Zoranu Mamiću³ koji su, svaki na svoj način, unutar GNK-a Dinamo “odgojili” generaciju svjetski uspješnih nogometaša, a među njima i Luku Modrića i Dejana Lovrena. Stoga će, sukladno području interesa ovog rada, daljnje izlaganje biti ograničeno na njih i braću Mamić budući da je kazneni progon tih dvaju nogometaša započeo upravo zbog kontroverznih iskaza koje su dali kao svjedoci obrane tijekom kaznenog progona braće Mamić.

U tom smislu, dovoljno je preliminarno reći da su Luka Modrić i Dejan Lovren svaki zasebno ispitivani u fazi istrage da bi potom na raspravi svjedočili u korist braće Mamić i pritom pod sumnjivim okolnostima vrlo značajno odstupili od ranijih iskaza danih tijekom istrage.⁴ Preciznije, Modrić i Lovren ispitivani su u obje faze postupka (između ostaloga) i glede vjerodostojnosti tz. Aneksa ugovora o profesionalnom igranju svakoga od njih⁵ (dalje u glavnom tekstu: Aneksi) za koje se sumnjalo, a kasnije i presudom ŽS OS-a utvrdila njihova antitadiranost⁶, kao što je utvrđeno i da je isplaćivanjem novca Modriću i Lovrenu temeljem spomenutih Aneksa

¹ Županijski sud u Osijeku, 4 K-Us-10/2016-189 od 6.6.2018, str. 1-8.

² Uspjesi HNS-a i Hrvatskih reprezentacija, <https://hns-cff.hr/hns/o-nama/uspjesi/> (11.4.2022.).

³ Županijski sud u Osijeku, *op. cit.* u bilj. 1, str. 268.

⁴ *Ibid.* str. 181-182, 201, 209-211, 222.

⁵ *Ibid.* str. 181-182, 209-211.

⁶ *Ibid.* str. 179-181, 209.

GNK Dinamo oštećen za ukupno 115.871.323,4 kn.⁷ 2. opt. Zdravko Mamić je potom osuđen na 6 godina i 6 mjeseci bezuvjetnog zatvora, a 3. opt. Zoran Mamić na 4 godine i 11 mjeseci bezuvjetnog zatvora⁸, da bi žalbu na presudu uložili i svi osuđenici i USKOK⁹ kao tužitelj.¹⁰ Dan prije izricanja te osuđujuće presude ŽS OS-a 2. opt. Zdravko Mamić je nesmetano pobjegao u susjednu Bosnu i Hercegovinu čije također ima državljanstvo, očito kako bi se učinio nedostupnim pravosuđu RH.¹¹

Glede žalbi na presudu ŽS OS-a, USKOK ju je uložio¹² predlažući preinačenje pobijane presude 1) u njenom oslobađajućem dijelu glede 3. opt. Zorana Mamića u osuđujuću ili, podredno, da se predmet u tom dijelu vrati na ponovno odlučivanje, a 2) u njenom osuđujućem dijelu u pravcu postroženja izrečenih kazni.¹³ Očekivano, žalbe su uložili i 2. opt. Zdravko Mamić koji je predložio pobijanu presudu preinačiti u oslobađajuću, a podredno ju ukinuti i predmet vratiti na ponovno odlučivanje pred izmijenjeno vijeće¹⁴ i 3. opt. Zoran Mamić koji je predložio ukidanje pobijane odluke i vraćanje predmeta na ponovno odlučivanje.¹⁵ Vrhovni sud RH (nadalje: VSRH) je odlučujući o žalbama 2021. djelomično usvojio žalbene navode obojice istaknutih optuženika i tako 3. opt. Zoranu Mamiću umanjio kaznu na 4 godine i 8 mjeseci bezuvjetnog zatvora¹⁶, a glede 2. opt. Zdravka Mamića preinačio pobijanu presudu u dijelu o oduzimanju imovinske koristi u interesu njega kao 2. opt. i druge osobe Marine Mamić.¹⁷

Potom su braća Mamić protiv dotične presude VSRH-a svaki pojedinačno podnijeli ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske (dalje u glavnom tekstu: USUD). Zdravko Mamić je u tužbi tvrdio niz od čak 8 povreda prava¹⁸, ali je USUD tužbu odbacio u pogledu navoda o povredama prava na nepristrani sud¹⁹ a u ostatku odbio.²⁰ Slično je bilo i glede Zorana Mamića

⁷ *Ibid.* str. 205, 209.

⁸ *Ibid.* str. 9.

⁹ Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, O USKOK-u, <https://uskok.hr/hr/o-uskok-u> (11.4.2022.).

¹⁰ Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž-Us 24/2019-37 od 3.3.2021, str. 7-74.

¹¹ *Ibid.* str. 10.

¹² *Ibid.* str. 7.

¹³ *Ibid.* str. 8.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ *Ibid.* str. 1-2

¹⁷ *Ibid.* str. 2.

¹⁸ Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-20288/2021 od 16.11.2021, str. 33-49.

¹⁹ *Ibid.* str. 50-53.

²⁰ *Ibid.* str. 1.

kojemu je USUD tužbu odbio u dijelu koji se tiče prava na pošteno suđenje i prava na pravno sredstvo, a u ostatku je odbacio.²¹ Time je pravni put braće Mamić u RH iscrpljen, ali su u međuvremenu podignute optužnice protiv Luke Modrića i Dejana Lovrena zbog kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. KZ/11 koje će predstavljati glavni područje interesa ovog rada, osobito glede sporne argumentacije nadležnih sudova u odbacujućim rješenjima o optužnicama i odbijajućim odlukama o posljedičnim žalbama.

1.1. Opći i specifični ciljevi rada

Jedan od početnih općih ciljeva ovoga rada je analizirati status svjedoka u postupku, njegovu ulogu te važnost njegova iskaza za sud pri donošenju odluke. Kroz prizmu zakonodavstva RH u periodu 1992.–2022. cilj je prikazati koga se poziva za svjedoka, koje su njegove dužnosti, koje su posljedice odbijanja svjedočenja, ali i koji su oblici zaštite svjedoka kako bi se usprkos općenitoj javnoj klimi nepovjerenja u pravosuđe i pravosudne institucije ipak osigurao dodatan mehanizam sigurnosti i tako oslobodilo pojedinca od potencijalnih vanjskih utjecaja koji bi ga odvratili od davanja iskaza ili utjecali na vjerodostojnost njegova iskaza. Kako je glavna tema ovoga rada kazneno djelo davanja lažnoga iskaza iz čl. 305. KZ/11, u radu je cilj razraditi njegovo biće i što je potrebno za njegovo ostvarenje s posebnim naglaskom na objektivni i subjektivni element bez čijeg kumulativnog ostvarenja u konkretnom slučaju nema predmetnog kaznenoga djela. Jednako tako, u radu će se prikazati analiza domaćeg materijalnog kaznenog zakonodavstva od osnutka države do danas radi prikaza pravnog kontinuiteta inkriminiranja predmetnog (kaznenog djela) davanja lažnog iskaza u smislu lažnog svjedočenja u svim njegovim relevantnim aspektima. S druge strane, analizom incidencije predmetnog kaznenog djela u periodu 1991.–2019. prikazat će se trendovi kaznenog progona istog, konkretno u pogledu podizanja kaznenih prijava, podizanja optužnica, osuda te faktori koji su na te trendove utjecali.

Nasuprot tomu, specifičan cilj rada je detaljna analiza postupaka protiv Luke Modrića i Dejana Lovrena i ocjena o valjanosti izložene argumentacije sudova s legalističkog stanovišta, odakle proizlazi stav autora kako argument preuranjenosti optužnice nije zakonski argument za odbacivanje optužnice, kako teza o nedostatku osnovane sumnje ne može proizlaziti iz činjenice da ŽS OS nije odlučio o pitanju koje nije predmet njegova neposrednog postupanja te konačno

²¹ *Ibid.* str. 1.

kako je teza o nedopuštenom utjecaju na sud u kojem je sporni iskaz dan sporna zbog postojanja načela slobodne ocjene dokaza.

1.2. Plan rada

Nastavno na prethodno izloženo, na početku našeg izlaganja razradit ćemo ulogu svjedoka u kaznenom postupku, analizirati relevantne odredbe kaznenopravnog zakonodavstva RH u periodu od osnutka države do danas te razraditi načelo slobodne ocjene dokaza kod progona predmetnog kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. KZ/11, a sve to kao uvod potreban za samo definiranje spomenutog kaznenog djela. Potom, predmetno ćemo kazneno djelo analizirati kroz pozitivnopravnu i raniju zakonsku regulaciju te ćemo prikazati njegovu incidenciju u periodu 1991.–2019. U središnjem dijelu rada kazneni progon Luke Modrića i Dejana Lovrena bit će detaljno i pojedinačno analiziran te će se iznijeti i analizirati relevantna praksa međunarodnih kaznenih sudova. Konačno, iznijet će se i obrazložiti zaključci autora o problematiziranom postupanju pravosudnih tijela u predmetnim kaznim postupcima protiv Dejana Lovrena i Luke Modrića.

2. Svjedok u kaznenom postupku RH

2.1. Opće odrednice položaja svjedoka postupku

2.1.1. Obveza (istinitog) iskazivanja uz osvrt na anglosaksonsku pravnu tradiciju

U kaznenom postupku odluku o optuženikovoju krivnji sud donosi nakon što se utvrde tz. pravno odlučne činjenice, sastavnice inkriminiranog događaja temeljem kojih će sud ocjenjivati o postojanju konkretnog kaznenog djela, krivnji počinitelja te prikladnoj kaznenopravnoj sankciji za počinitelja.²² Pritom o pravno odlučnim činjenicama sud saznaje iz dokaza ili dokaznih sredstava: iskaza optuženika, svjedoka i vještaka, isprava, snimki itd.²³ U tom smislu se iskazi svjedoka ističu učestalosti i nepouzdanosti: u kaznenom su postupku oni najčešći²⁴, ali istovremeno i vrlo

²² Mrčela, M., *Svjedoci u kaznenom postupku: Ispitivanje svjedoka kao dokazna radnja*, Narodne Novine, Zagreb, 2012, str. 5.

²³ *Ibid.*

²⁴ *Ibid.* str. 7.

nepouzdana dokazi kako glede pristranih²⁵, tako i glede nepristranih osoba koje se nađu u ulozi svjedoka.²⁶

Općenito gledajući, svjedok je osoba za koju tijelo koje vodi kazneni postupak smatra da će vjerojatno moći dati obavijesti o činjenicama koje su predmet utvrđivanja u tom postupku i koju je zato pozvalo na iskazivanje.²⁷ U kontinentalnoeuropskom pravnom krugu kojem pripada i RH svjedok i okrivljenik nikako ne smiju biti ista osoba²⁸, dok u anglosaksonskom pravnom krugu smiju²⁹, što predstavlja i prvu supstancijalnu razliku zakonodavstava tih pravnih krugova glede procesnog položaja svjedoka. Takvo je miješanje procesnih uloga u kontinentalnoeuropskim zakonodavstvima zabranjeno: svjedok je redovito dužan iskazivati i to istinito, dok za optuženika takve dužnosti ne postoje.³⁰ Suprotno tomu, optuženik prema zakonodavnoj tradiciji anglosaksonskog pravnog kruga također nije dužan iskazivati, ali postaje tzv. “svjedok u vlastitoj stvari” sa svim pravima i dužnostima običnog svjedoka ako se ipak odluči svjedočiti i zato priseže na istinitost i stječe dužnost iskazivanja.³¹

Nadalje, iz prethodnog određenja procesne uloge slijedi i da se status svjedoka stječe pozivom procesnog tijela³² čime za pozvanu osobu (sada svjedoka) nastaje obveza odazivanja.³³ Pritom je procesna funkcija svjedoka ograničena na iskazivanje o činjenicama kakve je sam spoznao ili čuo od drugih pa su zato njegove vrijednosne ocjene, mišljenja, stavovi i sl. (barem teoretski) isključeni.³⁴ Način spoznaje činjenica je i osnova razlikovanja tzv. svjedoka očevidaca (iskazuju o činjenicama koje su sami spoznali) i svjedoka po čuvenju³⁵ (eng. *hearsay witnesses*, iskazuju o činjenicama koje su saznali od drugih) koji su u zakonodavstvima anglosaksonskog pravnog kruga (uz brojne iznimke)³⁶ načelno zabranjeni, za razliku od kontinentalnoeuropske

²⁵ *Ibid.*

²⁶ *Ibid.* str. 8.

²⁷ *Ibid.* Također i Pajčić, M., *Ugroženi svjedoci u kaznenom postupku*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12, br. 1, 2005., str. 34.

²⁸ Mrčela, *op. cit.* u bilj. 22, str. 10.

²⁹ *Ibid.*, a također i Pajčić, *loc. cit.*

³⁰ Mrčela, *op. cit.* u bilj. 22, bilj. 14.

³¹ *Ibid.* str. 14.

³² *Ibid.* str. 8.

³³ *Ibid.*

³⁴ *Ibid.*

³⁵ *Ibid.* str. 8-9.

³⁶ *Ibid.* bilj. 10.

pravne tradicije³⁷ čija zakonodavstva dopuštaju ispitivanje svjedoka bez obzira na izvor njihovih saznanja, ali veću vrijednost pridaju svjedočanstvima očevidaca.³⁸ To je ujedno i druga supstancijalna razlika glede položaja svjedoka u postupku između dotičnih pravnih krugova.

Međutim, ključna je sličnost zakonodavstava obaju pravnih krugova ta da lažno svjedočenje predstavlja kažnjivo djelo teže od prekršaja, tj, domaćom pravnom terminologijom rečeno, kazneno djelo Davanja lažnog iskaza, a u anglosaksonskom pravnom krugu *crime of perjury*.³⁹ Stoga, u poimanju, ulozi i dužnostima svjedoka nailazimo na pretežitu podudarnost koncepcija među pravnim sustavima kontinentaleuropskog i anglosaksonskog pravnog kruga, ali će u skladu sa ciljevima ovog rada naše daljnje izlaganje biti usredotočeno na mjerodavno zakonodavstvo RH.

2.1.2. Relevantne odredbe kaznenoprocenog zakonodavstva RH 1991.-2022.

Nastavno, u zakonodavstvu RH procesni položaj svjedoka u kaznenom postupku regulira važeći Zakon o kaznenom postupku iz 2008.⁴⁰ (dalje u glavnom tekstu: ZKP/08) kako slijedi. Kao svjedoci se pozivaju osobe za koje je vjerojatno da mogu dati obavijesti o kaznenom djelu, počinitelju i o drugim okolnostima važnima za predmet povodom kojeg se vodi kazneni postupak.⁴¹ Okrivljenik u postupku u pravilu se ne može ispitati kao svjedok, osim iznimno.⁴² Pozvani svjedok dužan je svjedočiti, osim ako ga zakonska odredba te dužnosti oslobađa.⁴³ Svjedok je dužan odgovarati usmeno⁴⁴, govoriti istinu i ništa ne prešutjeti⁴⁵, dok odgovore smije uskratiti samo u točno predviđenim slučajevima.⁴⁶ Svjedoka će se uvijek pitati odakle mu je poznato ono o čemu iskazuje.⁴⁷ Ako uredno pozvani svjedok neopravdano izostane s ročišta ili se

³⁷ *Ibid.* str. 9.

³⁸ *Ibid.*

³⁹ Vićan, D. M., *English-croatian dictionary of law*, Narodne Novine, Zagreb, 2015. str. 211. Tako u pravu SAD-a, *18 USC 1621: Perjury generally*, <https://rb.gy/444vld> (25.1.2022.).

⁴⁰ Zakon o kaznenom postupku, Narodne Novine, br. 152/2008, 76/2009, 80/2011, 121/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013, 152/2014, 70/2017, 126/2019, 126/2019, 130/2020.

⁴¹ *Ibid.* čl. 283. st. 1.

⁴² *Ibid.* čl. 284. st. 3, kao i Marčela, *op. cit.* u bilj. 22, str. 224-225 referirajući se na presudu Vrhovnog suda Republike Hrvatske, I Kž-642/98 od 18.10.2001.

⁴³ ZKP/08, *op. cit.* u bilj. 40, čl. 283. st. 3.

⁴⁴ *Ibid.* čl. 288. st. 1.

⁴⁵ *Ibid.* st. 3.

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ *Ibid.* čl. 289. st. 2.

bez odobrenja ili opravdanog razloga udalji s mjesta gdje treba biti ispitan, može se dovesti prisilno.⁴⁸ Ako bez zakonskog razloga odbije svjedočiti može ga se kazniti novčanom kaznom do 50.000,00 kn, a na ponovljeno odbijanje i zatvoriti dok ne pristane svjedočiti, dok njegovo ispitivanje ne postane nepotrebno ili dok se kazneni postupak ne završi, ali najdulje mjesec dana.⁴⁹ Dakle, zakonodavstvo RH jasno pripada kontinentalnoeuropskom pravnom krugu budući da se okrivljenik ne može ispitivati kao svjedok u istom postupku, te da svjedoci po čuvenju nisu *a priori* isključeni od obveze (i mogućnosti) svjedočenja.⁵⁰

Na kraju, pregledom propisa koji su regulirali pitanja položaja svjedoka i lažno iskazivanje od osnutka RH 1991. do danas uočljivo je da su materiju regulirala tri postupovna i tri materijalna zakona.⁵¹ Od postupovnih propisa to su 1) Zakon o krivičnom postupku iz 1993.⁵² (nadalje: ZKP/93), 2) Zakon o kaznenom postupku iz 1997.⁵³ (nadalje: ZKP/97) i 3) spomenuti pozitivni ZKP/08. Svaki od njih sadrži praktički jednake odredbe te je kontinuitet regulacije položaja svjedoka u kaznenom postupku vidljiv od osnutka države do danas: odredbe o tome tko se poziva kao svjedok, o dužnosti odazivanja i iskazivanja, usmenog i potpunog odgovaranja na postavljena pitanja, o slučajevima u kojima je uskraćivanje odgovora dopušteno, o porijeklu saznanja o kojima svjedok iskazuje te o neopravdanom izostanku i odbijanju iskazivanja suštinski prikazuju jednak procesni položaj svjedoka od ZKP/93, preko ZKP/97 do ZKP/08. S druge strane, od materijalnih propisa tu su Krivični zakon Republike Hrvatske⁵⁴ (nadalje: KZRH), Kazneni zakon iz 1997.⁵⁵ (nadalje: KZ/97) i Kazneni zakon iz 2011.⁵⁶ (nadalje: KZ/11).

⁴⁸ *Ibid.* čl. 291. st. 1.

⁴⁹ *Ibid.* st. 2.

⁵⁰ Mrčela, *op. cit.* u bilj. 22, str. 10.

⁵¹ Pregled propisa od osnutka RH do danas dostupan je na: Vrhovni sud Republike Hrvatske, *Propisi – kazneno pravo*, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=366> (11.4.2022.).

⁵² Zakon o krivičnom postupku, Narodne Novine, br. 53/1991, 91/1992, 34/1993, 38/1993, 28/1996.

⁵³ Zakon o kaznenom postupku, Narodne Novine, br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002, 143/2002, 62/2003, 115/2006.

⁵⁴ Krivični zakon Republike Hrvatske, Narodne Novine, br. 32/1993, 38/1993, 28/1996, 30/1996, 175/2004.

⁵⁵ Kazneni zakon, Narodne Novine, br. 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/2003, 105/2004, 71/2006, 110/2007, 152/2008, 57/2011, 77/2011.

⁵⁶ Kazneni zakon, Narodne Novine, br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021.

2.1.3. Dodatak: zaštita svjedoka i korelacija s povjerenjem javnosti u pravosuđe

S obzirom na izloženu funkciju svjedoka u (kaznenom) postupku,⁵⁷ (istinito) iskazivanje može za konkretnog svjedoka biti vrlo neugodno, čak i opasno: bilo prije, bilo poslije iskazivanja on i njegova obitelj mogu biti izloženi različitim pritiscima (prijetnje, uznemiravanje, nasilje) kako bi ga se odvratilo od svjedočenja ili utjecalo na sadržaj njegova iskaza, stoga je ključna uloga države u njihovoj zaštiti.

Jedan od oblika zaštite svjedoka zakonodavstvu RH je propisivanje kaznenog djela sprječavanja dokazivanja iz čl. 306. st. 1. KZ11⁵⁸ kojim se inkriminira izlaganje svjedoka protupravnim pritiscima uz zapriječenu kaznu 1-8 godina zatvora.⁵⁹ Također, ako osobite okolnosti upućuju na opasnost da će optuženik za kojeg postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret ometati kazneni postupak utjecanjem na svjedoke, sud mu može odrediti istražni zatvor.⁶⁰ Nadalje, prema Zakonu o zaštiti svjedoka⁶¹ (nadalje: ZZS) posebna zaštita je predviđena za svjedoke (i osobe bliske njima) koji su zbog iskazivanja u kaznenim postupcima za određena kaznena djela izloženi ozbiljnoj opasnosti po život, zdravlje, tjelesnu nepovredivost, slobodu ili imovinu većeg opsega.⁶² Takva se zaštita može dodijeliti ako bi dokazivanje kaznenog djela bilo nerazmjerno teže ili nemoguće bez iskaza dotične osobe kao svjedoka, a ona ne želi slobodno iskazivati u tom kaznenom postupku.⁶³ Također, uvjet je i da se taj kazneni postupak vodi povodom kaznenog djela iz Glave XXXII. KZ/11 protiv RH, kaznenog djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, kaznenog djela organiziranog kriminaliteta ili kaznenog djela za koje je propisana kazna od pet godina zatvora ili teža kazna⁶⁴ te da se dotična ugrožena osoba pristane uključiti u takav Program zaštite.⁶⁵

Nadalje, kaznenim djelom otkrivanja identiteta ugrožene osobe ili zaštićenog svjedoka iz čl. 308. KZ/11⁶⁶ posebno inkriminira osujećivanje opisanih mjera zaštite, dok se institutom

⁵⁷ V. § 2.1. Opće odrednice položaja svjedoka u postupku.

⁵⁸ KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 306. st. 1.

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ ZKP/08, *op. cit.* u bilj. 40, čl. 123. st. 1. t. 2, čl. 124. st. 1.

⁶¹ Zakon o zaštiti svjedoka, Narodne Novine, br. 163/2003, 18/2011, 73/2017.

⁶² *Ibid.* čl. 1. st. 1, čl. 2. st. 1-2.

⁶³ *Ibid.* čl. 3.

⁶⁴ *Ibid.*

⁶⁵ *Ibid.* čl. 1 st. 2.

⁶⁶ KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 308.

krunskog svjedoka konkrentoj osobi pod posebnim uvjetima⁶⁷ osigurava oblik imuniteta od kaznenog progona.⁶⁸ Konačno, postoje i Odjeli za podršku žrtvama i svjedocima ustrojani pri sedam županijskih sudova u RH⁶⁹ koji žrtvama kaznenih djela i svjedocima prije početka, tijekom trajanja i nakon završetka postupka pružaju raznovrsnu pomoć radi ublažavanja neugodnih aspekata njihove procesne uloge.⁷⁰

Međutim, što ako pojedinac od kojeg se traži svjedočenje ne vjeruje u stvarnu učinkovitost propisanih mjera zaštite, tj. u “institucije” poput pravosuđa, policije i sl? Prema domaćem istraživanju iz 2019. provedenom među ispitanicima pravnicima iz RH⁷¹ nisku razinu povjerenja u pravosuđe RH ima 33,61 %, a u policiju RH 28,19 % ispitanika.⁷² Prema istraživanjima Komisije Europske unije iz 2020.⁷³ 68 % ispitanika državljana RH misli da pravosuđe RH (sudovi i suci) nije neovisno⁷⁴ i to najviše zbog pritiska politike⁷⁵, dok prema istraživanju iz 2019.⁷⁶ provedenom među državljanima RH 92 % ispitanika drži da je razina “jednakosti pred zakonom” nezadovoljavajuća zbog utjecaja politike i privatnih interesa.⁷⁷

Stoga, mišljenje je autora da se negativan utjecaj opće atmosfere manjka povjerenja javnosti u pravosuđe na spremnost svjedoka na (istinito) iskazivanje može očekivati i da toj atmosferi pridonosi činjenica da značajan dio pravne struke dijeli takvo nepovjerenje.⁷⁸ Dapače, smatramo da se od pojedinca u opisanoj atmosferi negativne percepcije o pravosuđu prije može očekivati tendencija izbjegavanja iskazivanja ili iskazivanja po principu “nikome ni odmoći ni pomoći” nego tendencija istinitog svjedočenja budući da istinito iskazivanje može izazvati

⁶⁷ Zakon o uredu sa suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, Narodne Novine, br. 76/2009, 116/2010, 145/2010, 57/2011, 136/2012, 148/2013, 70/2017, čl. 36.-37.

⁶⁸ *Ibid.* čl. 45.

⁶⁹ Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, *Kontakti odjela za podršku žrtvama i svjedocima*, <https://rb.gy/ntzmry> (11.4.2022.).

⁷⁰ Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, *Podrška žrtvama i svjedocima*, <https://rb.gy/ujylze> (14.2.2022.).

⁷¹ Mrakovčić, M.; Vuković, D., “Unutarnja” kriza pravosuđa? Stavovi pripadnika pravničkih profesija o pravosuđu u Hrvatskoj i Srbiji, *Politička misao: časopis za politologiju*, vol. 56, br. 1, 2019. Za metodologiju tog istraživanja v. str. 84-85.

⁷² *Ibid.* str. 86.

⁷³ Eurobarometer, *Perceived independence of the national justice systems in the EU among the general public*, <https://rb.gy/xl3b6z> (27.1.2022.).

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ *Ibid.*

⁷⁶ Eurobarometer, *Rule of Law, Croatia*, <https://rb.gy/mg2goa> (27.1.2022.).

⁷⁷ *Ibid.*

⁷⁸ Mrakovčić, M.; Vuković, D., *loc. cit.*

privatnu osvetu strane kojoj to ne ide u prilog te potencijalnu opasnost za svjedoka i njegovu obitelj.

2.2. Načelo slobodne ocjene dokaza kod progona kaznenog djela Davanja lažnog iskaza

Nastavno na ranije izloženo⁷⁹, u kaznenom se postupku pravno odlučne činjenice materijalne ili procesne prirode⁸⁰ (tj. pravnorelevantno činjenično stanje⁸¹) utvrđuju različitim dokazima kako bi sud stekao adekvatnu podlogu za odluku o optužbi.⁸² U RH, pored suda, činjenice u postupku izvođenjem dokaza utvrđuju i 1) tijela koja u kaznenom postupku donose odluke (npr. državni odvjetnik, izvanraspravno sudsko vijeće, sudac istrage, raspravni sud)⁸³, 2) druga tijela koja sudjeluju u tom postupku (npr. istražitelj koji djeluje po nalogu suca istrage)⁸⁴, 3) stranke (privatni tužitelj ili Državni odvjetnik RH, te okrivljenik)⁸⁵ te 4) vještaci putem tz. vještačkog mišljenja.⁸⁶ Pritom “utvrditi pravnorelevantne činjenice” znači uvjeriti se u njihovo postojanje ili nepostojanje.⁸⁷

Međutim, danas prevladavajuće načelo tzv. slobodne ocjene dokaza implicira poseban položaj suda prilikom utvrđivanja činjenica, tj. položaj koji ga djelomično pozicionira iznad drugih procesnih subjekata time što je relativno slobodan samostalno procijeniti spoznajnu vrijednost svakog pojedinog izvedenog dokaza i odlučiti uvažava li ga kod dokazivanja (ne)postojanja određene pravnorelevantne činjenice. Pritom je ipak ograničen tz. “zakonima logike i općeg ljudskog iskustva”, dužnošću obrazlaganja odluke i mogućnostima kontrole višeg suda.⁸⁸ Stoga je poseban položaj suda u kontekstu utvrđivanja činjenica u (kaznenom) postupku u njegovoj procesnoj ovlasti na odlučivanje o (ne)uvažavanju dokaza izvedenih od strane drugih procesnih subjekata uz uvjet adekvatnog obrazloženja takve odluke.⁸⁹ Sud nije vezan posebnim formalnim dokaznim pravilima, ali je dužan jasno obrazložiti odluku (o dokazima) koju donosi⁹⁰, svaki dokaz

⁷⁹ Mrčela, *op. cit.* u bilj. 22, str. 5. V. § 2.1. Opće odrednice položaja svjedoka u postupku.

⁸⁰ Krapac, D., *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije*, Narodne Novine, Zagreb, 2015, str. 412.

⁸¹ *Ibid.*

⁸² Mrčela, *loc. cit.*

⁸³ Krapac, Davor, *op. cit.* u bilj. 80, str. 426.

⁸⁴ *Ibid.* str. 427.

⁸⁵ *Ibid.*

⁸⁶ *Ibid.* str. 428.

⁸⁷ *Ibid.* str. 429.

⁸⁸ *Ibid.*

⁸⁹ *Ibid.* Dotično potvrđuje ZKP/08, *op. cit.* u bilj. 40, čl. 9. st. 3-4.

⁹⁰ ZKP/08, *loc. cit.*

ocijeniti pojedinačno i u svezi s ostalima te na temelju takve ocjene izvesti zaključak o dokazanosti svih pravnorelevantnih činjenica.⁹¹ Pritom zakonodavstvo RH poznaje tek dvije iznimke od načela slobodne ocjene dokaza⁹², od kojih je samo jedna za nas relevantna: obnova kaznenog postupka završenog pravomoćnom presudom utemeljenom na lažnom iskazu, ispravi, snimci ili na kaznenom djelu osobe koja je obavljala dokazne radnje može se tražiti samo u korist optuženika i to temeljem pravomoćne presude koja utvrđuje lažnost tog iskaza, isprave ili snimke, odnosno krivnju koje od tih osoba koje su provodile dokazne radnje za takvo kazneno djelo.⁹³

Odatle se nazire okvir ponešto specifičnog problema progona kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. KZ/11. Naime, dotično se kazneno djelo progoni po službenoj dužnosti⁹⁴ pa je Državno odvjetništvo RH (dalje u glavnom tekstu: DORH) dužno započeti i provoditi progon protiv osobe za koju postoji osnovana sumnja da je dotično djelo počinila i ako za progon nema zakonskih smetnji⁹⁵ (načelo legaliteta). Takva se osnovana sumnja nerijetko javlja i u drugom kaznenom postupku pa odatle može proizaći niz pitanja.

Prvo, može li i smije li ishod kaznenog postupka u kojem se pojavila osnovana sumnja na počinjenje kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. KZ/11 utjecati na progon tog kaznenog djela u drugom postupku? Drugo, smije li kazneni postupak zbog tog kaznenog djela otpočeti prije nego što je pravomoćno okončan postupak u kojem se pojavila osnovana sumnja? Treće, ako smije, je li sud u postupku u kojem se osnovana sumnja inicijalno pojavila vezan pravomoćnom sudskom odlukom u postupku protiv počinitelja tog kaznenog djela? Četvrto, smije li sud u postupku pokloniti vjeru ili čak presudu osnovati na iskazu svjedoka koji je u drugom (kaznenom) postupku zbog tog istog iskaza pravomoćno osuđen za dotično kazneno djelo ako svoju odluku adekvatno obrazloži? Sva se ta pitanja u biti ili tiču granica načela slobodne ocjene dokaza u zakonodavstvu RH ili iz tog načela proizlaze i za nas su od središnjeg interesa.

U tom kontekstu, mišljenje autora sljedeće. Prvo, temeljem načela legaliteta DORH je dužan započeti progon, odnosno podnijeti optužnicu mjesno i stvarno nadležnom sudu kada se za to ispune zakonske pretpostavke i to potpuno neovisno o stadiju postupka u kojem se inkriminirani

⁹¹ *Ibid.* čl. 450. st. 2.

⁹² Krapac, *op. cit.* u bilj. 80, str. 132.

⁹³ *Ibid.* te ZKP/08, *op. cit.* u bilj. 40, čl. 501. st. 1. t. 1-2.

⁹⁴ KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 305.

⁹⁵ ZKP/08, *op. cit.* u bilj. 40, čl. 2. st. 1-3.

iskaz pojavio. Drugo, sama činjenica kaznenog progona osobe koja je dala sporni iskaz formalno ne smije i ne može utjecati na drugi sud koji odlučuje u postupku u kojem se iskaz prvi put pojavio (ako i dalje nije pravomoćno riješen), budući da potonji sud temeljem načela slobodne ocjene dokaza može i ne mora uzeti presudu povodom optužbe za predmetno kazneno u obzir ako svoju odluku adekvatno obrazloži. Treće, kazneni progon u povodom optužnice za davanje lažnog iskaza svakako može (i mora, ako postoji osnovana sumnja na počinjenje kaznenog djela) otpočeti neovisno o stadiju postupka u kojem se sporni iskaz pojavio jer prepreke tomu ne propisuje ZKP/08, a KZ/11 u čl. 305. st. 4. (između ostalog i) za to *implicite* ostavlja prostora, kako će preciznije biti ilustrirano niže.⁹⁶

3. Kazneno djelo Davanja lažnog iskaza: istraživanje

3.1. Pozitivnopravna regulacija: KZ/11

Nadalje, glede obveze na istinito iskazivanje, među materijalnim kaznenim zakonodavstvom RH ističu se odredbe pozitivnog Kaznenog zakona iz 2011. (nadalje: KZ/11) o kaznenom djelu davanja lažnog iskaza iz čl. 305. KZ/11:

“(1) Svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u prethodnom kaznenom postupku, u postupku pred sudom, međunarodnim sudom čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvaća, arbitražom, u prekršajnom postupku, upravnom postupku, postupku pred javnim bilježnikom ili stegovnom postupku dade lažni iskaz, nalaz ili mišljenje ili nešto lažno prevede, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina. (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se stranka u postupku, osim okrivljenika, koja dade lažni iskaz ako se na tom iskazu temelji konačna odluka u tom postupku. (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. i 2. ovoga članka prouzročena osuda nedužnog okrivljenika ili druge osobito teške posljedice za okrivljenika, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina. (4) Ako počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka dobrovoljno opozove svoj iskaz prije donošenja konačne odluke, može se osloboditi kazne.”⁹⁷

⁹⁶ V. § 3.1. Pozitivnopravna regulacija: KZ/11.

⁹⁷ KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 305.

Dakle, lažno svjedočenje pred nacionalnim ili nacionalno priznatim međunarodnim pravosudnim tijelom, u stegovnom postupku ili postupku pred javnim bilježnikom obuhvaćeno je predmetnim kaznenim djelom i kažnjivo je kaznom od 6 mjeseci do 5 godina zatvora (temeljni oblik)⁹⁸, odnosno 1-10 godina zatvora ako su kaznenim djelom prouzročene osobito teške posljedice po okrivljenika ili osuda nedužnog okrivljenika (kvalificirani oblik kaznenog djela).⁹⁹ Međutim, iskaže li počinitelj djelotvorno kajanje¹⁰⁰ i opozove svoj iskaz prije donošenja konačne odluke u postupku u kojem je sporni iskaz dan, sud ga može osloboditi kazne.¹⁰¹

U tom smislu, ovdje je važno naglasiti dvije stvari. Prvo, za ostvarenje bića kaznenog djela nužno je kumulativno ostvarenje objektivnog i subjektivnog elementa. Konkretno, DORH mora u postupku dokazati kako okolnost da počiniteljev iskaz ne odgovara stvarnom stanju stvari (objektivni element), tako i okolnost da je počinitelj svjesno dao iskaz koji ne odgovara stvarnom stanju stvari ili da je, pristajući da je ono što će reći možda i objektivno netočno, propustio to spomenuti i kao istinit iskaz naveo nešto što je zapravo dvojbeno (subjektivni element) i sl.¹⁰² Zato dotično kazneno djelo može biti počinjeno jedino s namjerom, budući da svaka laž implicira svijest počinitelja o neistinitosti ili barem dvojbenosti njegovih bezuvjetnih tvrdnji. Također, pokušaj kako temeljnog, tako i kvalificiranog oblika kaznenog djela kažnjiv je po općem pravilu KZ11¹⁰³ budući da je posebnim maksimumom zapriječena zatvorska kazna do 5, odnosno do 10 godina zatvora.¹⁰⁴

Drugo, kako je već spomenuto, mogućnost fakultativnog oslobođenja od kazne zbog djelotvornog kajanja u čl. 305. st. 4. KZ/11 implicira (između ostaloga i) mogućnost paralelnog, tj. simultanog vođenja dvaju postupaka: s jedne strane, postupka u kojem se osnovana sumnja na predmetno kazneno djelo pojavila zbog precipirane lažnosti danog iskaza, a s druge, kaznenog postupka povodom potvrđene optužnice zbog kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. Utoliko će upravo ta procesna mogućnost paralelnog, tj. simultanog vođenja kaznenih postupaka

⁹⁸ *Ibid.* st. 1.

⁹⁹ *Ibid.* st. 3.

¹⁰⁰ Pezo, V. (gl. ur.) et. al, *Pravni leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2007., str. 230, kao i Vidaković Mukić, M., *Opći pravni rječnik*, Narodne Novine, Zagreb, 2015, str. 187.

¹⁰¹ KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 305. st. 4.

¹⁰² Tako i Sokanović, L., *Pravo na zaborav: imaju li svjedoci pravo na zaborav i zabunu u kaznenim postupcima?*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 58, br. 1, 2021., str. 215.

¹⁰³ KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 34. st. 1.

¹⁰⁴ *Ibid.* čl. 305. st. 1. i 3.

koja proizlazi iz čl. 305. st. 4. o fakultativnom oslobođenju od kazne biti ključna za ciljeve ovog rada budući da – prema mišljenju autora koje će kasnije biti izloženo – predstavlja suštinski neoboren argument DORH-a u prilog opravdanosti kaznenog progona Luke Modrića i Dejana Lovrena zbog predmetnog kaznenog djela. Međutim, u istom je kontekstu od izuzetne važnosti za dotičnu materiju načelo slobodne ocjene dokaza jer ocrta okvir procesne uloge dvaju impliciranih pravosudnih tijela (sudova) u konstelaciji okolnosti slučaja Luke Modrića i Dejana Lovrena: suštinski, sud u kaznenom postupku ima slobodu interpretacije i vrednovanja izvedenih dokaza neovisno o (pravomoćnoj) dovršenosti postupka u kojem se inkriminirani iskaz pojavio i svim drugim okolnostima ako to može valjano (zakonito) obrazložiti.

3.2. Ranija zakonska regulacija: KZRH i KZ/97

Nastavno, uz već izloženi pozitivni KZ/11, predmetno kazneno djelo su inkriminirali KZRH i KZ/97 pa će njihove odredbe biti sumarno analizirane u nastavku.

Tako prema KZRH, zakonski opis kaznenog djela Davanja lažnog iskaza iz čl. 179. glasi: “(1) Svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u postupku pred sudom, u prekršajnom, upravnom postupku ili disciplinskom postupku dade lažni iskaz, kaznit će se zatvorom do tri godine. (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se stranka koja dade lažni iskaz u parničnom, vanparničnom ili upravnom postupku, ako je na tom iskazu zasnovana odluka donesena u tom postupku. (3) Ako su uslijed djela iz stavka 1. ovoga članka nastupile osobito teške posljedice za okrivljenog u krivičnom postupku, počinitelj će se kazniti zatvorom od jedne godine do deset godina. (4) Ako počinitelj dobrovoljno opozove svoj lažni iskaz prije nego što se donese konačna odluka, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci, a može se i osloboditi od kazne.”¹⁰⁵

Prema KZ/97, zakonski opis kaznenog djela Davanja lažnog iskaza iz čl. 303. glasi: “(1) Svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u postupku pred sudom, upravnom postupku, postupku pred javnim bilježnikom ili stegovnom postupku dade lažni iskaz, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine. (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se stranka u postupku koja dade lažni iskaz ako se na tom iskazu temelji konačna odluka u tom postupku. (3)

¹⁰⁵ KZRH, *op. cit.* u billj. 54, čl. 179.

Ako su kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročene teške posljedice za okrivljenika u kaznenom postupku, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina. (4) Ako počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka dragovoljno opozove svoj iskaz prije donošenja konačne odluke, može se osloboditi kazne.”¹⁰⁶

Dakle, vidljivo je osciliranje mjere propisane kazne: KZRH za temeljni oblik kaznenog djela propisuje kaznu do tri godine¹⁰⁷, a za kvalificirani od jedne do deset godina zatvora¹⁰⁸, KZ/97 potom ublažava zapriječenu kaznu za kvalificirani oblik na mjeru od tri mjeseca do pet godina zatvora¹⁰⁹, da bi KZ/11 konačno povisio posebni minimum i maksimum kazne za i temeljni oblik (od šest mjeseca do pet godina)¹¹⁰, a potom “vratio” i posebni minimum i maksimum propisane kazne za kvalificirani oblik kaznenog djela (od jedne do deset godina zatvora).¹¹¹ Fakultativno oslobođenje od kazne temeljem djelotvornog kajanja propisano je svim trima zakonima¹¹², kvalificiranim oblicima kaznenog djela po svim trima zakonima se štiti okrivljenika od ozbiljnih štetnih posljedica lažnog iskaza počinitelja¹¹³, dok se temeljni oblici kaznenog djela *de facto* razlikuju samo po zbiru postupaka u kojima se djelo može počinuti.¹¹⁴ Stoga, s punom sigurnošću možemo reći da postoji pravni kontinuitet inkriminiranja predmetnog kaznenog djela od osnutka RH do danas u svim relevantnim aspektima, što svakako uključuje i prethodno opisanu impliciranu mogućnost paralelnog vođenja postupaka.

3.3. Rezultati: incidencija kaznenog djela davanja lažnog iskaza u periodu 1991.-2019.

U ovom ćemo dijelu izlaganja tablično prikazati rezultate istraživanja pojavnosti dotičnog predmetnog kaznenog djela, tj. statističke podatke o prijavama, optužbama i osudama te izrečenim kaznenopravnim sankcijama za njega u periodu od osnutka RH do danas temeljem publikacija Državnog zavoda za statistiku (dalje u glavnom tekstu: DZS). Pritom su nam na

¹⁰⁶ KZ/97, *op. cit.* u bilj. 55, čl. 303.

¹⁰⁷ KZRH, *op. cit.* u bilj. 54, čl. 179. st. 1.

¹⁰⁸ *Ibid.* st. 3.

¹⁰⁹ KZ/97, *op. cit.* u bilj. 55, čl. 179. st. 3.

¹¹⁰ KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 305. st. 1.

¹¹¹ *Ibid.* st. 3.

¹¹² KZRH, *op. cit.* u bilj. 54, čl. 179, st. 4, KZ/97, *op. cit.* u bilj. 55, čl. 303. st. 4. i KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 305, st. 4.

¹¹³ KZRH, *op. cit.* u bilj. 54, čl. 179, st. 3, KZ/97, *op. cit.* u bilj. 55, čl. 303. st. 3. i KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 305, st. 3.

¹¹⁴ KZRH, *op. cit.* u bilj. 54, čl. 179. st. 1, KZ/97, *op. cit.* u bilj. 55, čl. 303. st. 1. i KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 305, st. 1.

raspolaganju samo podaci za period 1991.- 2019. jer DZS još nije objavio podatke za 2020. i 2021¹¹⁵, a drugih izvora podataka nema pa je utoliko potpuna analiza incidencije tijekom postojanja RH je zasad nemoguća. Tako će Tablicom 1. biti prikazani podaci o prijavama, optužbama i osudama za predmetno kazneno djelo Davanja lažnog iskaza zajedno kronologijom njegova inkriminiranja trima spomenutim materijalnim zakonima i postotnim međudnosima optužba sa prijavama i osuda sa optužbama radi izvođenja dijela zaključaka o učinkovitosti kaznenog progona. Tablicom 2. prikazat će se postotni međudnosi ukupnog zabilježenog broja prijava, optužbi i osuda, a Tablicom 3. podaci o izrečenim sankcijama osuđujućim presudama. Potom će se iz ukupnosti tablično izloženih statističkih podataka nastojati izvesti što konkretniji zaključci.

Tablica 1: prijave, optužbe i osude 1991.-2019. po godinama i ukupno

Godina	Kazneno djelo Davanja lažnog iskaza (1991-2019)					
	Zakon	Prijave	Optužbe		Osude	
			U godini	% od prijave u godini	U godini	% od optužbi u godini
1991.			Nema podataka		13	Nema podataka
1992.			66		15	22.7%
1993.	KZRH	Nema podataka	46	Nema podataka	16	34.8%
1994.	čl. 179.	podataka	65	podataka	10	15.4%
1995.			34		13	38.2%

¹¹⁵ Izvori statističkih podataka o punoljetnim počiniteljima kaznenih djela koji će biti temelj predstojeće tablične analize incidencije predmetnog kaznenog djela su statističke publikacije DZS-a (prethodno Republičkog zavoda za statistiku). Jednostavnosti radi, izvore za svaku pojedinu godinu u promatranom periodu 1991.-2019. **ovdje navodimo u skraćenom obliku po sljedećoj formuli: Podaci za *godina na koju se podaci odnose*/stranice u dotičnoj publikaciji na kojima su podaci dostupni.** Za pune podatke o svakoj pojedinoj publikaciji čitatelja upućujemo na dio o statističkim izvorima u § 8. Literatura. Podaci za 1991/str: 20-21. Podaci za 1992/str: 10-11. i 30-31. Podaci za 1993/ str: 10-11. i 30-31. Podaci za 1994/str: 9. i 32-33. Podaci za 1995/str: 13. i 36-37. Podaci za 1996/str: 13. i 36-37. Podaci za 1997/str: 13. i 36-37. Podaci za 1998/str: 16, 25. i 50-51. Podaci za 1999/str: 18, 27, 52-53. i 55. Podaci za 2000/str: 16, 25. i 50-51. Podaci za 2001/str: 17, 29, 58, 60-61. Podaci za 2002/str: 18, 30. i 62-63. Podaci za 2003/str: 18, 30, 62, 64-65. Podaci za 2004/str: 32, 68. i 124-125. Podaci za 2005/str: 54, 101. i 156-157. Podaci za 2006/str: 53, 102. i 156-157. Podaci za 2007/str: 50, 95. i 152-153. Podaci za 2008/str: 32, 65. i 110-111. Podaci za 2009/str: 36, 80. i 156-157. Podaci za 2010/str: 36, 80. i 154-155. Podaci za 2011/str: 28, 70. i 126-127. Podaci za 2012/str: 26, 64. i 118-119. Podaci za 2013/str: 32, 67. i 130-131. Podaci za 2014/str: 30, 68. i 130-131. Podaci za 2015/str: 34, 77. i 150-151. Podaci za 2016/str: 36, 76. i 148-149. Podaci za 2017/str: 36, 76. i 136-137. Podaci za 2018/str: 54, 71. i 132-133. Podaci za 2019/str: 32, 72. i 134-135.

1996.			46		6	13.0%
1997.			69		7	10.1%
1998.		160	125	78.1%	77	61.6%
1999.		249	149	59.8%	86	57.7%
2000.		237	146	61.6%	89	61.0%
2001.		263	147	55.9%	82	55.8%
2002.		313	303	96.8%	91	30.0%
2003.		310	202	65.2%	117	57.9%
2004.	KZ/97	309	184	59.6%	112	60.9%
2005.	čl. 303.	316	194	61.4%	103	53.9%
2006.		353	192	54.4%	103	53.7%
2007.		412	213	51.7%	89	41.8%
2008.		357	176	49.3%	93	52.8%
2009.		373	217	58.2%	93	42.9%
2010.		450	183	40.7%	99	54.1%
2011.		419	182	43.4%	101	55.5%
2012.		309	169	54.7%	77	45.6%
2013.		188	143	76.1%	71	49.7%
2014.		253	112	44.3%	56	50.0%
2015.	KZ/11	329	72	21.9%	50	69.4%
2016.	čl. 305.	447	84	18.8%	62	73.8%
2017.		462	73	15.8%	65	89.0%
2018.		467	81	17.3%	60	74.1%
2019.		384	80	20.8%	66	82.5%
Ukupno		Prijava: 7360	Optužbi: 3753		Osuda: 1922	

Tablica 2: učinkovitost kaznenog progona 1991.-2019.

Kazneno djelo Davanja lažnog iskaza (1991.-2019.)					
Prijave	Optužbe		Osude		
Ukupno	Ukupno	% od uk. prijava	Ukupno	% od uk. optužbi	% od uk. prijava
7360	3753	50.1%	1922	50.2%	26.1%

Tablica 3: izricane kaznenopravne sankcije 1991.-2019.

Godina	Kazneno djelo Davanja lažnog iskaza (1991.-2019.)						
	Osuda	Uvjetnih novčanih kazni (%)	Bezuvj. novčanih kazni (%)	Uvjetnih kazni zatvora (%)	Bezuvj. kazni zatvora (%)	Sudskih opomena, odgojnih mjera i sl. sankcija (%)	Proglašanih krivima, a oslobođenih kazne
1991.	13	0	3	10	0	0	0
1992.	15	0	0	15	0	0	0
1993.	16	0	2	11	3	0	0
1994.	10	0	3	7	0	0	0
1995.	13	0	3	10	0	0	0
1996.	6	0	2	4	0	0	0
1997.	7	0	0	7	0	0	0
1998.	77	0	10	62	5	0	0
1999.	86	1	22	58	4	0	1
2000.	89	1	27	58	3	0	0
2001.	82	1	47	30	3	1	0
2002.	91	2	41	45	1	2	0
2003.	117	1	52	60	3	1	0
2004.	112	1	54	51	4	2	0
2005.	103	1	26	68	8	0	0

2006.	103	0	19	79	5	0	0
2007.	89	2	5	78	2	0	2
2008.	93	0	3	85	5	0	0
2009.	93	0	3	80	9	0	1
2010.	99	0	2	91	6	0	0
2011.	101	0	0	93	8	0	0
2012.	77	0	0	72	5	0	0
2013.	71	0	0	65	6	0	0
2014.	56	0	0	47	9	0	0
2015.	50	2	0	44	2	0	2
2016.	62	0	0	60	2	0	0
2017.	65	0	0	62	3	0	0
2018.	60	0	0	58	2	0	0
2019.	66	0	0	62	4	0	0
Ukupno	1922	12 (0.6%)	324 (16.9%)	1472 (76.6%)	102 (5.3%)	6 (0.3%)	6 (0.3%)

Prije svega, u Tablici 1. vidljivi nedostatak podataka o prijavama za period 1991.-1997, odnosno optužbama za 1991. godinu posljedica je izmjena statističke metodologije, dok podatke za 2020. i 2021, kako je već spomenuto (v. *supra*) DZS još nije objavio. Nadalje, slijedom podataka iz Tablici 1. i Tablice 2. već je na prvi pogled vidljiva objektivno značajna incidencija predmetnog kaznenog djela i značajna učinkovitost kaznenog progona budući da je od ukupno 7360 podnesenih prijava do stadija optužnice napredovalo njih 3673 (50.1 %), od kojih je pak osuđujućom presudom završilo njih 3673 (26.1 %).

U kontekstu učinkovitosti kaznenog progona, u posljednjih cca. 20 godina (tj. od 2002. nadalje) zamjetljiv je trend postupnog opadanja količine prijava koje rezultiraju podizanjem optužnica i posljedičnog postupnog opadanja broja osuđujućih presuda. U tom smislu, obzirom da je tijekom cijelog promatranog razdoblja dotično kazneno djelo imalo status djela koje se progoni

samo po službenoj dužnosti¹¹⁶ moguće je da opisani trendovi ukazuju na manjkavosti podnesenih prijava od strane policije, na nevoljkost DORH-a za upuštanje u kazneni progon obzirom na teškoće inherentne progona tog konkretnog djela ili na kombinaciju te dvije stvari.

U kontekstu izricanih kaznenopravnih sankcija, među 1922 izrečene osuđujuće presude daleko je najviše uvjetno izrečenih kazni zatvora, njih 1472 (76.6 %). Nakon njih najviše je bezuvjetno izrečenih novčanih kazni, ukupno 324 (16.9 %), bezuvjetnih kazni zatvora izrečeno je 102 (5.3 %), a preostali postotke dijele uvjetno izrečene novčane kazne (0.6 %), druge kaznenopravne sankcije poput sudskih opomena i odgojnih mjera (0.3 %) i počinitelji oslobođeni kazne (0.3 %). Mišljenje je autora da konkretna procjena opravdanosti takvog odlučivanja nije moguća bez uvida u svaki konkretni slučaj, međutim moguće je da takvo premoćno preferiranje uvjetne zatvorske kazne indicira u pravosuđu uvriježeni stav o vrijednosti zaštitnog objekta što može biti problematično sa stanovišta poruke koja se takvim načinom sankcioniranja šalje javnosti u kontekstu generalne prevencije kao jedne od svrha kažnjavanja. Međutim, mišljenje je autora da je također sasvim moguće da se, ovisno o okolnostima konkretnog slučaja, izricanjem uvjetne osude doista i ostvari svrhu kažnjavanja prema KZ/11¹¹⁷ i izbjegne čitav niz negativnih psihosocioloških posljedica kojima se osuđenika izlaže upućivanjem na izdržavanje zatvorske kazne, a čije izbjegavanje je i *ratio legis* samog instituta uvjetne osude prema KZ/11.¹¹⁸ Dakle, mišljenje je autora da se procjena opravdanosti izricanja uvjetne osude za predmetno kazneno djelo može vršiti samo temeljem uvida u okolnosti konkretnog slučaja, ali da također ne treba niti unaprijed podcijenjivati učinkovitost instituta uvjetne osude za ostvarenje svrha kažnjavanja.

4. Domaća pravna praksa: slučajevi Luke Modrića i Dejana Lovrena

U nastavku u bitnome i pojedinačno za svakog optuženika izložemo postupanje DORH-a, obrane i nadležnih sudova tijekom kaznenog progona Luke Modrića i Dejana Lovrene za predmetno kazneno djelo davanja lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1. KZ/11. Utoliko je nužno napomenuti da će za svakog od tih optuženika biti izloženi glavni argumenti optužbe, obrane i sudova, ali uz primarni fokus na pitanja osnovanosti sumnje i preuranjenosti optužnice te uz posljedično izostavljanje svih teza procesnih sudionika koje prelaze dotično temeljno područje interesa. Naime, mišljenje je

¹¹⁶ V. § 2.2. Načelo slobodne ocjene dokaza kod progona kaznenog djela davanja lažnog iskaza.

¹¹⁷ KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 41.

¹¹⁸ *Ibid.* čl. 56. st. 2.

autora da je takva selekcija nužna kako radi jasnoće izlaganja, tako i radi poštivanja kvantitativnih ograničenja istog budući da je činjenično stanje u dotičnim kaznenim predmetima relativno složeno te utoliko nepodobno za cjeloviti prikaz.

4.1. Slučaj Luke Modrića

4.1.1. Optužnica

Optužnicu protiv Luke Modrića podignulo je Županijsko državno odvjetništvo RH u Osijeku (dalje u glavnom tekstu: ŽDO OS) pred Općinskim sudom u Osijeku (dalje u glavnom tekstu: OS OS) 2.3.2018. zbog osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo davanja lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1. KZ/11 na način da je 13.6.2017. na ŽS OS-u tijekom rasprave u kaznenom postupku protiv braće Mamić i dr. u svojstvu svjedoka lažno iskazivao.¹¹⁹

ŽDO OS tvrdi da su lažni bili Modrićevi iskazi u kojima tvrdi da je Anekse kojima s NK-om Dinamo regulira podjelu iznosa transfernog obeštećenja u omjeru 50:50 % potpisivao svaki put kada bi produžio profesionalni ugovor, tj. da je Aneks datiran 10.4.2004. (dalje u glavnom tekstu: Aneks M1) potpisao kada i prvi profesionalni ugovor, a Aneks datiran 15.12.2005. (dalje u glavnom tekstu: Aneks M2) kada i drugi profesionalni ugovor te da je oba od njih ponovno potpisao nakon odlaska iz GNK Dinamo zbog navodne izmjene bankovnog računa na koji mu je novac trebao biti isplaćen.¹²⁰

Nasuprot tomu, ŽDO OS tvrdi da su istiniti bili Modrićevi detaljni navodi dani za njegovog iskazivanja kao svjedoka tijekom istrage u USKOK-u 30.8.2015. u kojima je naveo da je Anekse M1 i M2 potpisao nakon odlaska iz GNK Dinamo u vrijeme kada je već igrao za FC Tottenham pošto je prethodno realiziran ugovor između GNK Dinamo i FC Tottenham o njegovom transferu u iznosu od 21.000.000,00€ i od čega je cijeli iznos pripao GNK Dinamu.¹²¹ Preciznije, da je Modrić Anekse M1 i M2 potpisao tek kada mu je, uslijed učestalih upita hoće li i koji dio

¹¹⁹ Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku, K-DO-21/2017, MK/MK od 2.3.2018, str. 1.

¹²⁰ *Ibid.* str. 1-2.

¹²¹ *Ibid.* str. 2.

transfernog obeštećenja dobiti i on kao igrač, Zdravko Mamić pojasnio da je potpisivanje tih anekasa uvjet isplate tog novca pa je zato to Modrić potom i učinio.¹²²

Konačno, ŽDO OS također tvrdi da su lažni bili Modrićevi navodi dani 13.6.2017. na raspravi kada je, na pitanje predsjednika sudskog vijeća koji mu je predočio dio zapisnika o njegovom svjedočenju tijekom istrage u USKOK-u (zapisnik je Modrić po dovršetku tadašnjeg ispitivanja pročitao i potpisom potvrdio da na njega nema primjedbi), rekao da 1) je pred USKOK-om govorio samo o ugovornom reguliranju građanskopravnog odnosa između njega i Zdravka Mamića, a ne o podjeli transfernog obeštećenja između njega i NK-a Dinamo te 2) da nikada pred USKOK-om nije rekao da je naknadno potpisan neki aneks ugovora sa GNK Dinamom temeljem kojeg bi stekao pravo na podjelu transfernog obeštećenja, nego da je rekao da se ne može sjetiti kada je to bilo napravljeno.¹²³

Glede objektivnog elementa bića predmetnog kaznenog djela, ŽDO OS u optužnici tvrdi da iz niza dokaza jasno proizlazi da su sporni aneksi glede kojih je iskazivao u dva navrata u istrazi i potom jednom na raspravi potpisani daleko kasnije od trenutka u kojem je Modrić na raspravi tvrdio da jesu.¹²⁴ Dakle, da stvarnosti objektivno odgovaraju podaci koje je Luka Modrić iskazivanjem dao USKOK-u tijekom istrage jer su oni na liniji sa nizom drugih materijalnih dokaza koje je ŽDO OS spremno izvesti, što upravo ne vrijedi i za iskaz dan na raspravi.

S druge strane, ŽDO OS istim nizom dokaza obrazlaže i subjektivni element bića predmetnog kaznenog djela te tvrdi da isti jasno indicira i optuženikovu svijest o neistinitosti svojih iskaza. Također, ŽDO OS tvrdi i da je Modrić tijekom svog prvog ispitivanja u svojstvu okrivljenika iznio obranu koja je nelogična, neuvjerljiva i u suprotnosti sa ostalim dokazima provedenim tijekom istraživanja.¹²⁵ Naime u toj obrani Modrić je tvrdio 1) da nije lagao niti u istrazi niti na raspravi u postupku protiv braće Mamić i dr, 2) da su ga tijekom istrage u USKOK-u pogrešno shvatili i pogrešne rečenice unosili u zapisnik, a da nije obraćao pažnju što ulazi u zapisnik, 3) da je taj zapisnik površno pročitao i potom potpisao te 4) da je do razlike među iskazima iz istrage i sa rasprave došlo zato što ne razumije najbolje pravnu materiju anekasa, zato

¹²² *Ibid.*

¹²³ *Ibid.*

¹²⁴ *Ibid.* str. 4-7.

¹²⁵ *Ibid.* str. 4.

što je u istrazi ispitivan u nedjelju navečer umoran od putovanja, a što mu je bilo neugodno i stresno.¹²⁶ Slijedom navedenog, ŽDO OS zaključilo je da postoji osnovana sumnja da je optuženi Luka Modrić počinio predmetno kazneno djelo i predložilo osuđujuću presudu uz izricanje uvjetne kazne zatvora u trajanju od 8 mjeseci sa rokom provjeravanja od 2 godine.¹²⁷

4.1.2. Odgovor na optužnicu

27.3.2018. optuženi Luka Modrić podnio je odgovor na izloženu optužnicu ŽDO OS (dalje u glavnom tekstu: LM Odgovor na optužnicu) tvrdeći da je ista nezakonita i nepodobna biti predmetom rasprave pred sudom u kontradiktornom kaznenom postupku zbog 1) svoje preuranjenosti, 2) utemeljenosti na nezakonitim dokazima te zbog 3) izostanka osnovane sumnje da je optuženi počinio predmetno kazneno djelo.¹²⁸

Pritom je važno uočiti da se podnositeljeva teza o izostanku osnovane sumnje i teza o preuranjenosti optužnice u bitnome sadržajno preklapaju što je jasno vidljivo iz priloženog obrazloženja. Primjerice, podnositelj obrazloženje oba ta razloga u LM Odgovoru na optužnicu objedinjeno izlaže ispod zajedničkog podnaslova "U odnosu na nepostojanje osnovane sumnje odnosno na preuranjenost optuženja" kojim ih samim po sebi već povezuje u jedinstvenu sadržajnu cjelinu.¹²⁹ Također, podnositelj implicitno i eksplicitno tvrdi da osnovane sumnje nema zato što postupak u kojem se inkriminirani iskaz pojavio nije još pravomoćno okončan¹³⁰ te da je optužnica preuranjena još i zato što stabilna državnoodvjetnička i sudska praksa ne dozvoljavaju vođenje kaznenih postupaka za kazneno djelo davanja lažnog iskaza ukoliko kazneni postupak odakle je inkriminirani iskaz potekao nije pravomoćno okončan.¹³¹ Stoga, podnositelj zapravo tvrdi da osnovane sumnje ne može biti zato što drugi postupak odakle je sporni iskaz potekao nije

¹²⁶ *Ibid.*

¹²⁷ *Ibid.* str. 2.

¹²⁸ Luka Modrić, Odgovor na optužnicu Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku K-DO-21/2017 od 2.3.2018. uz zahtjev za prisustvovanjem sjednici optužnog vijeća, na broj: KOV-92/2018, od 27.3.2018, str. 1-2. Pritom naglašavamo da će pitanja prisustvovanja sjednici optužnog vijeća te pitanja nezakonitosti dokaza biti izostavljena iz daljnjeg izlaganja budući da ne pripada temeljnom polju interesa ovog izlaganja.

¹²⁹ *Ibid.* str. 3-4, str. 7.

¹³⁰ *Ibid.* str. 7: "Naime, već smo ranije istaknuli da Luka Modrić ne može po logici stvari biti osnovano sumnjiv za kazneno djelo lažnog iskaza koje proizlazi iz kaznenog postupka koji je još uvijek u tijeku, u kojem se još uvijek provode dokazi i koji još nije pravomoćno okončan."

¹³¹ *Ibid.* str. 3-5.

pravomoćno okončan te da je optužnica preuranjena zato što nema osnovane sumnje i zato što pravna praksa u RH ne dozvoljava takvo paralelno vođenje postupaka.

Također, podnositelj za tezu o stabilnoj praksi navodi primjere 1) jednog ranijeg DORH-ovog rješenja o odbacaju kaznene prijave u nepovezanom slučaju, 2) Službene zabilješke od 30.11.2017. iz istrage u predmetu protiv Modrića u kojoj se na koordinacijskom sastanku u USKOK-u utvrđuje da još nisu ispunjeni uvjeti za donošenje odluke u Modrićevom slučaju, tj. da je prije podizanja optužnice potrebno pričekati dovršetak dokaznog postupka u predmetu u kojem se sporni iskaz pojavio te 3) pravomoćno rješenje suca istrage Županijskog suda u Zagrebu od 1.12.2015. također u drugom, navodno analognom predmetu.¹³²

4.1.3. Rješenje o odbacivanju optužnice

Općinski kazneni sud u Zagrebu (dalje u glavnom tekstu: OKS ZG) rješenjem je 28.9.2018. odbacio optužnicu podignutu od ŽDO OS protiv Luke Modrića zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1. KZ/11.¹³³

Ocjenjujući navode obrane iz LM Odgovora na optužnicu OKS ZG navodi sljedeće: “Po ocjeni ovog vijeća navodi obrane smatraju se osnovanim. Naime, nije logično niti pravno dopustivo da državno odvjetništvo kao i sud, postupa na različite načine u pogledu istih kaznenih djela, odnosno postupanja po podnesenim kaznenim prijavama za isto kazneno djelo. Državno odvjetništvo u ranije citiranoj odluci zauzima stav da je kaznena prijava za kazneno djelo davanja lažnog iskaza preuranjena, jer je kazneni postupak u tijeku odnosno nije donesena pravomoćna presuda, dok sudac istrage navodi da se odbija prijedlog za provođenje dokaznih radnji kao preuranjen jer je postupak pred Županijskim sudom u tijeku i nije donesena pravomoćna presuda.”¹³⁴

OKS ZG u obrazloženju odbacujućeg karaktera rješenja kao prvi razlog navodi sljedeće: “Kako je u konkretnom slučaju postupak u kojem je kao svjedok iskazivao ovdje okrivljeni Luka Modrić u tijeku i nije donesena pravomoćna presuda odlučeno je kao u izreci. Svakom drugom odlukom došlo bi do kršenja čl. 9. ZKP/08, kojom se osigurava pravna sigurnost okrivljenika u

¹³² *Ibid.* str. 6.

¹³³ Općinski kazneni sud u Zagrebu, 8 KOV-658/18-4 od 28.9.2018.

¹³⁴ *Ibid.* str. 2.

kaznenom postupku i poštivanje načela pravičnog postupka.”¹³⁵ Kao drugi razlog, OKS ZG navodi kako “...upravo spomenuta preuranjenost i značaj prikupljenih dokaza dovode u pitanje osnovanu sumnju...”. Konačno, govoreći o preuranjenosti optužnice, sud ponovno navodi sljedeće: “Kako predmet koji se vodi kod Županijskog suda u Osijeku broj K-US-10/6, a u kojem predmetu je kao svjedok bio saslušan ovdje okrivljeni Luka Modrić, nije pravomoćno dovršen, uvažavajući sve ranije citirano, valjalo je riješiti kao u izreci.”¹³⁶ Konačno, VSRH je 2018. na prijedlog Luke Modrića donio rješenje o prenošenju mjesne nadležnosti za vođenje predmetnog kaznenog postupka na OKS Zagreb¹³⁷ pa se stoga ostatak istog vodio pred tim sudom te je kaznenim progonom rukovodilo Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu (dalje u glavnom tekstu: ODO ZG).

4.1.4. Žalba na rješenje o odbačaju optužnice

ODO ZG podnijelo je 4.10.2018. žalbu na odbacujuće rješenje OKS ZG-a o optužnici podignutoj protiv Luke Modrića zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1. KZ/11.¹³⁸

Glede preuranjenosti optužnice, ODO ZG u žalbi navodi kako je optužno vijeće OKS ZG-a pobijano rješenje o odbačaju optužnice donijelo na temelju čl. 355. st. 2. u svezi st. 1. t. 4. ZKP/08 u kojem se navodi da će vijeće rješenje obustaviti kazneni postupak u odnosu na sve ili pojedine točke optužnice ako ustanovi da nema dovoljno dokaza da je okrivljenik osnovano sumnjiv za djelo koje je predmet optužbe odnosno da je proturječje između prikupljenih dokaza očito takvo da bi na raspravi izricanje osuđujuće presude bilo nemoguće. Međutim, ODO ZG dalje navodi da “preuranjenost” podizanja optužnice koja se odnosi na činjenicu da je još uvijek u tijeku kazneni postupak u kojem se inkriminirani iskaz Luke Modrića pojavio nije zakonom propisani razlog za obustavu kaznenog postupka, odnosno odbacivanje optužnice prilikom odlučivanja optužnog vijeća o osnovanosti iste.¹³⁹

¹³⁵ *Ibid.*

¹³⁶ *Ibid.* str. 3.

¹³⁷ VSRH, II-4 Kr 37/2018-4 od 14.6.2018., str. 1.

¹³⁸ Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu, Žalba zbog odbacivanja optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku broj K-DO-21/17 od 02. ožujka 2018. protiv okrivljenog Luke Modrića radi kaznenog djela iz čl. 305. st. 1. KZ-a, broj: K-DO-2136/2018 od 4.10.2018., str. 1.

¹³⁹ *Ibid.* str. 3.

ODO ZG dalje navodi da se moguće zakonske smetnje kaznenom progonu navode na više mjesta u ZKP/08-u (npr. čl. 206. st. 1. t. 1-2, čl. 355. st. 1. t. 3, čl. 380. st. 1. t. 2, čl. 452. st. 1. t. 2-6), ali da se okolnost da drugi kazneni postupak u kojem se inkriminirani iskaz dao nije još pravomoćno dovršen ne može podvesti ni pod jednu od tih odredaba. Nasuprot tomu, ODO ZG navodi da iz odredbe čl. 399. st. 1. ZKP/08-a jasno proizlazi da će se “...Ako tijekom rasprave u zasjedanju postoje osnove sumnje da je svjedok ili vještak na raspravi dao lažan iskaz, suđenje za to djelo provesti pred drugim vijećem”, da st. 2. istog članka propisuje da “...ako postoje osnove sumnje da je svjedok ili vještak na raspravi dao lažan iskaz, sud može narediti da se o iskazu svjedoka, odnosno vještaka sastavi zapisnik koji će se dostaviti državnom odvjetniku”, dok st. 3. istog članka propisuje da će se “...o okolnosti iz st. 1. navedenog članka izvijestiti nadležni državni odvjetnik radi daljnjeg postupanja.”¹⁴⁰

Na kraju ODO ZG navodi da je stav OKS ZG-a o preuranjenosti optužnice izražen u pobijanom rješenju protivan i odredbama KZ/11 koji odredbom čl. 305. st. 3. implicira mogućnost simultanog, tj. paralelnog vođenja dvaju postupaka: postupka u kojem se lažni iskaz dao i kaznenog postupka protiv osobe koja ga je dala.¹⁴¹

Stoga ODO ZG u žalbi zaključuje da 1) je, slijedom odredbe čl. 355. st. 1-3 ZKP/08, proizlazi da pokretanje i vođenje kaznenog postupka protiv osumnjičenika zbog osnovane sumnje na davanje lažnog iskaza na raspravi itekako moguće prije nego što kazneni postupak u kojem je takav iskaz dan bude pravomoćno okončan, 2) da za to postoje raniji primjeri iz prakse, 3) da je jedino zakonsko ograničenje koje zakon propisuje u svezi sa postupkom protiv osobe zbog kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. KZ/11 na raspravi u tome što se takav postupak mora provesti pred drugim vijećem i 4) da je DORH vezan načelom legaliteta prema čl. 2. st. 3. ZKP/08-a pokrenuti kazneni postupak protiv osobe za koju postoji osnovana sumnja da je počinila kazneno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti, a nema zakonskih smetnji za progon te osobe.¹⁴²

Glede pitanja državnoodvjetničkog stava o preuranjenosti i posljedičnog odbacivanja kaznene prijave zbog predmetnog kaznenog djela u ranijem predmetu od strane ODO ZG, isto

¹⁴⁰ *Ibid.*

¹⁴¹ *Ibid.* str. 5.

¹⁴² *Ibid.* str. 3-5.

navodi kako se u tom slučaju 1) nije radilo o istoj procesnoj situaciji, već o izbjegavanju (podnositelj odbačene kaznene prijave za predmetno kazneno djelo bio je istovremeno okrivljenik u drugom predmetu koji je pred Županijskim sudom u Zagrebu (dalje u glavnom tekstu: ŽS ZG) tada i dalje bio u tijeku, dok su prijavljenici u toj odbačenoj kaznenoj prijavi u ovom drugom postupku pred ŽS ZG-om bile u ulozi žrtve, odnosno oštećenika kaznenog djela koje se optuženiku – tj. podnositelju odbačene prijave - stavljalo na teret)¹⁴³, 2) da stav izražen u tom predmetu glede preuranjenosti kaznene prijave nije generalni stav DORH-a vezan uz navedeno pravno pitanje, već stav o na zakonu utemeljenoj odluci u pojedinačnom predmetu, s obzirom na činjenično stanje u tom konkretnom kaznenom predmetu.¹⁴⁴

Glede teze o upitnosti osnovane sumnje, ODO ZG navodi da se optužno vijeće nije u pobijanom rješenju uopće osvrnulo na materijalnu dokumentaciju, zapisnike o ispitivanju ostali svjedoka te mišljenja i zapisnik vještačenja potpisa što je sve navedeno pod dokazima na kojima se temelji optužnica niti je navedene dokaze na bilo koji način razmatralo u korelaciji s obranom okrivljenog Luke Modrića. Dakle, ODO ZG tvrdi da na opisani način optužno vijeće nije uzelo u obzir i razmatralo ukupnost dokaza na kojima se temelji optužnica pa je time došlo do pogrešnog zaključka o upitnosti osnovane sumnje na počinjenje kaznenog djela koje se okrivljeniku stavlja na teret ovom optužnicom, a nije niti dalo jasne i nedvosmislene razloge iz kojih proizlazi preuranjenost podizanja optužnice.¹⁴⁵

4.1.5. Odgovor na žalbu na rješenje o odbačaju optužnice

Luka Modrić podnio je 25.10.2018. odgovor na žalbu ODO ZG na rješenje OKS ZG-a o odbačaju optužnice.¹⁴⁶ Tako optuženik u bitnome navodi kako je OKS ZG ispravno odlučio budući da je jasno i nedvosmisleno dao do znanja da optužnicu odbacuje zbog nedostatka osnovane sumnje da je optuženik počinio kazneno djelo. Čak štoviše, optuženik navodi da nikakva preuranjenost – koja

¹⁴³ *Ibid.* str. 4.

¹⁴⁴ *Ibid.*

¹⁴⁵ *Ibid.* str. 7-8.

¹⁴⁶ Odgovor na žalbu Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu od 4.10.2018, na broj: KOV-658/2018 od 25.10.2018., str. 1.

nije niti institut kaznenog procesnog prava – nije razlog odbacivanja optužnice, već da se radi “...isključivo o tome da nema osnovane sumnje da je počinjeno inkriminirano kazneno djelo”.¹⁴⁷

U nastavku optuženik ponovno skreće pažnju na Službenu zabilješku sa koordinacijskog sastanka u USKOK-u od 30.11.2017. u kojoj se navodi da “...za sada nisu ispunjeni uvjeti za donošenje odluke u slučaju Luke Modrića (i dr.)” te da treba pričekati kraj dokaznog postupka u predmetu u kojem je njegov sporni iskaz svjedoka dan. Time optuženik naglašava navodnu očitu svijest DORH-a o pravnoj prirodi predmetnog kaznenog djela “...koja zahtijeva prethodnu pravomoćnu sudsku odluku u predmetu iz kojeg navodni lažni iskaz proizlazi”.¹⁴⁸

U kontekstu žalbenih navoda ODO ZG-a u žalbi na pobijanom rješenju o odbačaju optužnice, optuženik kratko navodi da je potpuno pogrešna tvrdnja da se u istaknutim ranijim predmetima koji, po mišljenju optuženika, indiciraju stabilnu državnoodvjetničku i sudsku praksu glede predmetnog kaznenog djela ne radi o analognim procesnim situacijama - već upravo suprotno, da se radi o istim pravnim situacijama.¹⁴⁹

Konačno, “...suprotno paušalnom stavu ODO ZG da vijeće OKS ZG-a nije dalo jasne i nedvosmislene razloge u odnosu na dokaze na kojima se temelji optužnica, obrana je stala da je sud u rješenju sasvim nedvosmisleno i jasno ukazao, pozivom na odredbu čl. 9. ZKP-a kojom se osigurava pravna sigurnosti i vladavina prava, na sve razloge iz kojih proizlazi da nema dovoljno dokaza da je okrivljenik osnovano sumnjiv za djelo koje je predmet optužbe”.¹⁵⁰

4.1.6. Odluka o žalbi na rješenje o odbacivanju optužnice

ŽS ZG donio je 27.11.2018. odbijajuće rješenje o žalbi ODO ZG na odbacujuće rješenje OKS ZG-a o optužnici podignutoj protiv Luke Modrića za predmetno kazneno djelo.¹⁵¹ Tako ŽS ZG navodi da žalbene navode nalazi u cijelosti neosnovanima, dok razloge prvostupanjskog suda o svim odlučnim činjenicama nalazi jasnima i neproturječnima te ih zato u cijelosti prihvaća. Sud također naglašava da, ocjenjujući dokaznu građu u spisu, nalazi da nema dostatnog stupnja osnovane

¹⁴⁷ *Ibid.* str. 2

¹⁴⁸ *Ibid.*

¹⁴⁹ *Ibid.* str. 3

¹⁵⁰ *Ibid.*

¹⁵¹ Županijski sud u Zagrebu, 12 KV II-1392/2018-2, Kov-658/2018 od 27.11.2018., str. 1.

sumnje da bi okrivljeni počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret i potom izričito naglašava da osnovanost te sumnje dovodi u pitanje i činjenica da postupak u kojem je sporni iskaz optuženik dao i dalje u tijeku jer da se odbačena optužnica zasad zasniva na dokazima čije postojanje još nije utvrđeno. Potonju tezu sud elaborira navodeći da “...nije razvidno iz čega proizlazi zaključak da bi iskazivanje Luke Modrića kao svjedoka na ŽS OS-u, u kaznenom predmetu broj K-US-10/2016 bilo svjesno neistinito iskazivanje. To tim više, što se vjerodostojnost njegova iskaza ne može usporediti sa drugim dokazima jer postupak u kojem je iskaz dan još traje.”¹⁵²

Također, ŽS ZG naglašava da se činjenični opis optužnice temelji na iskazu svjedoka Luke Modrića koji je dan u istrazi bez nazočnosti branitelja okrivljenika pa da se zato radi o nekonfrontiranom dokazu na kojem se zato ne može temeljiti sudska odluka kao odlučujućem dokazu, a da ODO ZG zaključak o krivnji okrivljenika temelji upravo na njemu.¹⁵³ Konačno, ŽS ZG navodi da bi vođenje kaznenog postupka protiv bilo kojeg okrivljenika zbog lažnog iskazivanja u postupku koji još traje, a posebno kada se u postupku još uvijek izvode dokazi na raspravi, nužno, po logici stvari, utjecalo na sudsko vijeće u tom drugom postupku.¹⁵⁴

4.2. Slučaj Dejana Lovrena

4.2.1. Optužnica

ŽDO OS 19.9.2018. pred OS OS-om podignulo je optužnicu protiv Dejana Lovrena.¹⁵⁵ Optužnica je podignuta radi osnovane sumnje da je isti počinio kazneno djelo davanja lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1. KZ/11 tako što je dana 1.9.2017. godine na ŽS OS-u tijekom rasprave u postupku protiv braće Mamić i dr.¹⁵⁶ kao svjedok svjesno neistinito iskazao da je aneks ugovora o profesionalnom igranju kojim transferno obeštećenje između njega i GNK Dinama dijeli u omjeru 50/50 % (dalje u glavnom tekstu: Aneks L1) potpisao nedugo nakon potpisivanja svog ugovora o profesionalnom igranju s GNK Dinamom od 1.1.2007.¹⁵⁷ Također, Lovrena se optužnicom teretilo da je, nakon što su mu predloženi dopisi upućeni GNK Dinamu datirani 1.2., 29.3. i 7.9.2010,

¹⁵² *Ibid.* str. 2.

¹⁵³ *Ibid.*

¹⁵⁴ *Ibid.* str. 3.

¹⁵⁵ Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku, K-DO-35/2017, MK/MKK, od 19.9.2018., str. 1

¹⁵⁶ Županijski sud u Osijeku, *loc cit.* u bilj. 1.

¹⁵⁷ Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku, *loc. cit.*

svjesno neistinito iskazao kako ih je vlastoručno potpisao te da je kasnije također neistinito iskazivao kako je bio u RH i osobno otvorio račun u Erste&Steiermarkische Bank d.d. u Zagrebu (dalje u glavnom tekstu: Erste banka) te na dan zaprimanja pripadajućeg dijela spomenutog novca temeljem Aneksa L1 na tom računu osobno proslijedio taj novac na račun Zorana Mamića, iako je bio svjestan da je tada bio u Francuskoj.¹⁵⁸

Preciznije, DORH tvrdi da je iz uvida u sadržaj zapisnika o ispitivanju Dejana Lovrena tijekom istrage u USKOK-u broj K-US- 203/15 Is-US 58/15 od 18.2.2016. optuženi izjavio kako je Aneks L1 potpisao cca. dva do tri mjeseca prije nego što je iz GNK Dinama otišao u NK Olympique Lyonnaise, odnosno da ga je potpisao u rujnu ili listopadu 2009. jer je u siječnju 2010. potpisao ugovor o profesionalnom igranju s Olympique Lyonnaise. No, nasuprot tom iskazu, Dejan Lovren je u ulozi svjedoka ispitan ponovno na glavnoj raspravi kod ŽS OS-a dana 1.9.2017. te je tada promijenio svoj iskaz i naveo kako je Aneks L1 potpisao nedugo nakon potpisivanja svog ugovora o profesionalnom igranju s GNK Dinamom od 1.1.2007, a da je pri odlasku u NK Olympique Lyonnaise ponovno potpisao taj isti aneks, ali s izmjenom koja se odnosila na reguliranje isplate predmetnog novca na račun u Republici Hrvatskoj, a ne u inozemstvu (dalje u glavnom tekstu: Aneks L2) kako je bilo prvotno navedeno u Aneksu L1 kako bi se u RH platio veći porez.¹⁵⁹ Lovrenu su potom na toj raspravi predloženi dopisi upućeni GNK Dinamu od 1.2, 29.3. i 7.9.2010. kojim se u njegovo ime traži isplata 50 % transfernog obeštećenja i na kojima se nalaze njegovi potpisi te je on izjavio kako je sva tri navedena dopisa osobno potpisao i poslao ih fax uređajem ili elektroničkom poštom Mariu Mamiću.¹⁶⁰

Također, na istoj raspravi, a glede otvaranja računa u Erste banci 7.3.2011. te prijenosa novca na račun Zorana Mamića Lovren je iskazao da je do isplate predmetnog iznosa došlo tako da ga je Vlatka Peras¹⁶¹ nazvala i rekla da će mu taj dan isplatiti novac pa da je račun u Erste banci zato isti dan otvorio. Stoga da je, pošto mu je uplata provedena, istog dana predmetni novac prosljedio na račun Zorana Mamića po osnovi privatne pozajmice. Pritom Lovren navodi da je predmetni novac uplaćen početkom ožujka 2011, ali da se ne može sjetiti koliko je u to vrijeme

¹⁵⁸ *Ibid.* str 1.-2.

¹⁵⁹ *Ibid.* str 5.

¹⁶⁰ *Ibid.*

¹⁶¹ Vlatka Peras je sadašnja predsjednica uprave NK Dinamo.

bio u Hrvatskoj.¹⁶² Konačno, prilikom prvog ispitivanja u svojstvu okrivljenika 12.3.2018. u ŽDO OS, Lovren je ponovio svoj iskaz s glavne raprave od 1.9.2017. pred ŽS OS-om, porekao da je lažno svjedočio i odbio odgovarati na pitanja.¹⁶³

DORH, pak, tvrdi da je obrana Dejana Lovrena neprihvatljiva budući da je suprotna materijalnoj dokumentaciji i dokazima provedenim tijekom istraživanja, a naročito nalazima i mišljenjima niza čitavog vještaka.¹⁶⁴ Tako npr. iz nalaza vještaka za računovodstvo i financije od 25.5.2018. proizlazi da je GNK Dinamo potraživanje od Olympique Lyonnais proknjižio 20.2.2010, a da je obveza prema Dejanu Lovrenu proknjižena 31.12.2010, tj. najkasnije do 1.3.2011. kada je GNK Dinamo financijski izvještaj za 2010. dostavio FINA-i. Vještakinja je utoliko zaključila da Dinamo nije sukladno načelu sučeljavanja prihoda i rashoda evidentirao obvezu prema Dejanu Lovrenu u vrijeme nastanka poslovnog događanja s obzirom da je dužničko-vjerovnički odnos između Dinama i Lovrena nastao najranije 12.1.2010. godine kad je i sklopljen ugovor transferu, odnosno najkasnije 18.1.2010. kada je GNK Dinamo ispostavio račun FC Olympique Lyonnais.¹⁶⁵ Također, iz dopune dotičnog vještačenja od 11.12.2017, kao i očitovanja Ministarstva financija i Porezne uprave od 18.7.2017.¹⁶⁶ proizlazi kako nema razlike u obvezi obračuna i visini poreza na dohodak ovisno o tome isplaćuje li se drugi dohodak na račun nerezidenta otvoren u RH ili inozemnoj financijskoj instituciji pa da zato ne stoji objašnjenje obrane kako je do potpisivanja Aneksa L2 došlo radi uplate na račun u RH radi plaćanja većeg iznosa poreza u RH.¹⁶⁷

Nadalje, prema nalazu i mišljenju vještaka za informatiku i elektrotehniku, a temeljem usporedbe dokumenta “Lovren Dejan.doc” pronađenom na oduzetom računalu spomenute Vlatke Peras i dokumenta iz spisa koji nosi naziv “ANEX UGOVORA” o profesionalnom igranju zaključenog 1.1.2007, a datiranog 4.1.2010. i zaključenog između GNK Dinama i Lovrena – dakle Aneksa L2 – proizlazi da se radi o identičnim dokumentima. Iz potonjeg je, pak, vidljivo da se GNK Dinamo obvezuje isplatiti 82.500,00 € Dejanu Lovrenu u svrhu “dodatne financijske naknade u odnosu na iznose ugovorene u Ugovoru o profesionalnom igranju”. Aneks nije potpisao

¹⁶² *Ibid.*

¹⁶³ *Ibid.*

¹⁶⁴ *Ibid.*

¹⁶⁵ Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku, K-DO-35/2017, MK/MKK od 19.9.2018., str 6.

¹⁶⁶ Ministarstvo financija Republike Hrvatske, Porezna uprava, Kl:410-01/17-01/1534 od 18.7.2017.

¹⁶⁷ *Ibid.*

Dejan Lovren već njegova majka Silva Lovren na temelju punomoći koja ima kasniji datum od potpisivanja tog aneksa. U tom smislu je Dejan Lovren kao svjedok na raspravi pred ŽS OS-u od 1.9.2017. izjavio da se uopće ne sjeća da mu je navedeni iznos isplaćen.¹⁶⁸

Zatim, iz nalaza vještaka za rukopise, dokumente i novčanice od 14.3.2016. proizlazi kako su Aneksa L1 od 9.1.2007. kao i verzija istog tipa aneksa na engleskom jeziku antidatirani budući da su ispisani na memorandumu GNK Dinamo tipa 6 koji se mogao koristiti najranije s datumom 18.9.2009. godine i poslije.¹⁶⁹ S druge strane, iz nalaza sudskog vještaka za rukopise proizlazi da se radi o identičnim potpisima Dejana Lovrena uz istovremenu tvrdnju da je nemoguće potpisati se više puta identično. Također, vještak tvrdi i da dopisi nisu ispisani na fax uređaju pozivnog broja kojim se koristi GNK Dinamo već da su izrađeni ispisom direktno s računala pomoću laserskog pisaača, postupkom fotokopiranja ili korištenjem nekog multifunkcionalnog uređaja, ali da svakako nije moguće da potječu od fax uređaja jer ne pokazuju odgovarajuća svojstva ispisa.¹⁷⁰

Potom, u odnosu na otvaranje računa u Erste banci, iz bankovnih je podataka vidljivo da je ugovor o otvaranju računa na ime Dejana Lovrena kreiran 7.3.2011. u 11:30 i da je prvi priljev novca došao u 13:30 istog dana. Nasuprot tomu, iz podataka prikupljenih temeljem međunarodne suradnje s Republikom Francuskom proizlazi da je Dejan Lovren između 6.3. i 8.3.2011. imao klupske obveze te je iz evidencije prelaska granice vidljivo da je isti u Hrvatsku ušao 5.2.2011, a izašao 10.2.2011. i potom ponovno ušao 20.3, a otišao 25.3.2011. Stoga, iz svega navedenoga jasno proizlazi da Lovren nije mogao osobno otvoriti sporni račun kako je to naveo u iskazu od 1.9.2017.¹⁷¹

Konačno, prikupljeni su i dokazi iz kojih proizlazi kako je Dejan Lovren svoj iskaz u svojstvu svjedoka pred ŽS OS-om davao po predlošku kojeg je u spis predmeta pred istim sudom prilikom iznošenja svoje obrane dao Zdravko Mamić. Mamić je u spis predmeta predao dokument pod naslovom “Lovren – iskaz nesporne činjenice” te dokument po naslovom “Pitanja”. Uvidom u dokumente jasno se da zaključiti kako su isti nastali nakon iskaza svjedoka Dejana Lovrena pred USKOK–om, a prije svjedočenja pred ŽS OS-om od 1.9.2017. Iz samog sadržaja vidljivo je i kako

¹⁶⁸ *Ibid.*

¹⁶⁹ *Ibid.*

¹⁷⁰ *Ibid.* str 7.

¹⁷¹ *Ibid.* str 7.-8.

se u njemu predviđaju pitanja koja bi Dejanu Lovrenu mogla biti postavljena od strane optužbe i gdje se navode dijelovi njegovog iskaza kojeg je dao na ispitivanju pred USKOK-om. Također, razvidno je kako je iskaz Dejana Lovrena pred ŽS OS-om identičan odgovorima Dejana Lovrena u tom dokumentu kojeg u spis dostavio Zdravko Mamić.¹⁷²

4.2.2. Odgovor na optužnicu

Obrana Dejana Lovrena odmah na početku svog odgovora na optužnicu ističe neosnovanost optužnice zbog 1) izostanka osnovane sumnje da je optuženik počinio kazneno djelo i 2) njezine utemeljenosti na nezakonitim dokazima.¹⁷³ Ovdje naglašavamo da je obrana Dejana Lovrena u fazi istraživanja tijekom prethodnog postupka protiv njega podnijela i dva procesna prigovora radi zaštite postupovnih prava na obranu¹⁷⁴ koja su oba potom odbijena. U tom smislu, mišljenje je autora da su isti supstancijalno irelevantni za uži predmet ovog izlaganja jednako kao navodi obrane o nezakonitosti dokaza te su zato izostavljeni iz izlaganja.

Nadalje, pozivajući se na čl. 450. st. 2. ZKP/08 obrana Dejana Lovrena tvrdi kako je dužnost suda savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalima te da pri ocjeni, niti jedan dokaz koji će sudsko vijeće ocjenjivati ne smije imati unaprijed utvrđeni učinak koji bi sud obvezao ili bi barem bio podoban da utječe na sud. Obrana naglašava kako je u konkretnom slučaju ŽS OS donio odluku o krivnji koja nije pravomoćna te posebno ističe kako državnoodvjetnička praksa i sudska praksa ne dozvoljavaju vođenje kaznenih postupaka za kazneno djelo davanja lažnog iskaza ukoliko kazneni postupak iz kojeg navodno lažno svjedočenje proizlazi nije okončan pravomoćnom presudom. Kako bi potvrdili svoju tvrdnju pozivaju se citat obrazloženja rješenja ODO ZG-a, a u kojem je DORH odbacio kaznenu prijavu zbog predmetnog kaznenog djela te u svom obrazloženju izričito naveo kako stranke u slučaju nepravomoćne presude mogu žalbom pobijati činjenično stanje utvrđeno nepravomoćnom presudom zbog čega odbacuju kaznenu prijavu jer je postupak još u tijeku.¹⁷⁵ Obrana posebno navodi kako je takva praksa poznata i ŽDO

¹⁷² *Ibid.* str 9.

¹⁷³ Dejan Lovren, Odgovor na optužnicu na broj KOV – 317/2018 od 8.10.2018., str 3

¹⁷⁴ *Ibid.* str 4-5.

¹⁷⁵ *Ibid.* str 6.

OS što proizlazi iz stava u predmetu protiv okr. Luke Modrića u kojem nisu bili ispunjeni uvjeti za donošenje odluke.¹⁷⁶

Na kraju, pozivajući se na čl. 450. st. 1. ZKP/08 kojim je propisana obveza suda da presudu temelji samo na dokazima i činjenicama koji su izneseni na raspravi obrana tvrdi da niti državni odvjetnik, a niti sud ne mogu izjave svjedoka koje su dane u drugom postupku sadržajno ocjenjivati i konfrontirati s dokazima i sadržajem iskaza tih istih svjedoka koje su oni dali u aktualnom kaznenom postupku jer se time krši procesno načelo neposrednosti u izvođenju dokaza te bi u ovom slučaju bila riječ o nedopuštenom prenošenju dokaza, a o kojoj u sudskoj praksi zauzet jasan stav.¹⁷⁷

Konačno, VSRH je na prijedlog Dejana Lovrena 2018. donio rješenje o prenošenju mjesne nadležnosti za vođenje predmetnog kaznenog postupka na OKS Zagreb¹⁷⁸ pa se stoga ostatak istog vodio pred tim sudom te je kaznenim progonom rukovodilo ODO ZG.

4.2.3. Rješenje o odbacivanju optužnice

OKS ZG potom je odbacio predmetnu optužnicu uz obrazloženje kako je stav obrane o preuranjenosti optužnice i nedostatku dokaza osnovane sumnje za učin inkriminiranog kaznenog djela osnovan.¹⁷⁹ Pritom, pozivajući se na odluku ŽS ZG-a 12. Kv-2-1392/2018-2 od 27.11.2018. OKS ZG također zauzima stav kako je podnošenje optužnice za predmetno kazneno djelo preuranjeno sve dok nije pravomoćno okončan postupak u kojem je svjedočki iskaz dan.¹⁸⁰ OKS ZG dalje navodi da kada se radi o iskazu koji je dan tijekom istrage u kontekstu dokazne radnje ispitivanja svjedoka i koji se uspoređuje s njegovim iskazom danim na raspravi, da tada – sve dok postupak u kojem je sporni iskaz dan na raspravi ne završi pravomoćno – nadležno vijeće ne može ocjenjivati vjerodostojnost iskaza te ga dovoditi u vezu s drugim provedenim dokazima na kojima se zasniva nepravomoćna odluka.

¹⁷⁶ *Ibid.* str 6–7.

¹⁷⁷ *Ibid.* str. 10.

¹⁷⁸ VSRH, II-4 Kr 86/2018-4 od 22.11.2018, str. 1.

¹⁷⁹ Općinski kazneni sud u Zagrebu, 14. KOV-1199/18-4 od 25.1.2019., str. 2.

¹⁸⁰ *Ibid.* str. 2-3.

Drugim riječima, OKS ZG tvrdi da sve dok traje postupak u kojem su izneseni svjedočki iskazi, dotle nadležni sud ne može ocjenjivati i razmatrati njegovu vjerodostojnost.¹⁸¹ U tom smislu, budući da je postupak u predmetu K-us-10/16 tada još uvijek bio u tijeku, OKS ZG je našao kako u konkretnom slučaju nisu postojali konkretni dokazi iz kojih se pouzdano može ukazati postojanje stupnja osnovanje sumnje da bi Dejan Lovren lažno iskazivao kada je svoj iskaz na raspravi mijenjao u odnosu na iskaz dan pred USKOK-om.¹⁸² Zaključno, sud navodi kako je vođenje kaznenog postupka protiv bilo kojeg okrivljenika za predmetno kazneno djelo navodno počinjeno u postupku koji još uvijek traje po logici stvari svojevrsni utjecaj na sud koji odlučuje u tom postupku koji je još u tijeku.¹⁸³

4.2.4. Žalba zbog odbacivanja optužnice

ODO ZG uložilo je žalbu uz obrazloženje da rješenje OKS ZG-a nije na zakonu osnovano i da je vijeće pogrešno zaključilo da je osnovana sumnja na počinjenje kaznenoga djela dovedena u pitanje.¹⁸⁴ ODO ZG se pritom poziva na čl. 399. ZKP/08 koji potvrđuje da je moguće pokretanje kaznenog postupka protiv osumnjičenika zbog osnovane sumnje na davanje lažnog iskaza na raspravi prije nego što postupak u kojem je taj iskaz iznesen bude pravomoćno okončan. Također, naglašavaju kako se taj postupak treba provesti pred drugim vijećem, a što je i učinjeno jer je DORH provelo istraživanje temeljem čl. 213. st. 2. ZKP/08 te je na temelju provedenog istraživanja podignuta optužnica budući da je prikupljeno dovoljno dokaza da je Dejan Lovren osnovano sumnjiv da je počinio predmetno kazneno djelo.¹⁸⁵

ODO ZG ponavlja kako postoji osnovana sumnja da je Lovren dao lažni iskaz jer da to proizlazi iz usporedbe svjedočkih iskaza danih u različitim fazama postupka. Svoje stajalište potkrepljuju citiranjem čl. 305. st. 4. KZ/11 koji navodi da se okrivljenik, ukoliko dobrovoljno opozove svoj iskaz prije donošenja konačne odluke, može osloboditi kazne tvrdeći da time zakonodavac dopušta vođenje drugog postupka uz onaj u kojem je okrivljenik dao lažni iskaz.¹⁸⁶

¹⁸¹ *Ibid.* str. 3.

¹⁸² *Ibid.*

¹⁸³ *Ibid.*

¹⁸⁴ Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu, Žalba zbog odbacivanja optužnice ŽDO OS broj K-DO-3680/18 od 1.2.2019., str. 1

¹⁸⁵ *Ibid.* str. 3-4.

¹⁸⁶ *Ibid.* str. 4.

Konačno, još jednom naglašavaju kako postojanje osnovane sumnje nije dovedeno u pitanje budući da se podignuta optužnica ŽDO OS uopće ne zasniva na dokazima čije postojanje nije pravomoćno utvrđeno jer kao takvo ne treba niti biti te da vijeće pogrešno zaključuje da je optužnica preuranjena.¹⁸⁷

4.2.5. Odluka o žalbi na rješenje o odbacivanju optužnice

ŽS ZG svojim je rješenjem odbio žalbu ODO ZG kao neosnovanu.¹⁸⁸ Ustavnovljeno je kako je žalba pravodobna, ali da nije navedena konkretna žalbena osnova već da je samo navedeno da rješenje nije osnovano na zakonu i da je pogrešno zaključeno kako je osnovana sumnja na počinjenje kaznenog djela dovedena u pitanje.¹⁸⁹

ŽS ZG dalje navodi da je ispravan zaključak OKS ZG-a kako u konkretnom slučaju ne postoje pouzdani dokazi o osnovanosti sumnje da bi Dejan Lovren svjesno neistinito iskazivao kada je na raspravi svoj svjedočki iskaz mijenjao u odnosu na svoj raniji koji je davao pred USKOK-om.¹⁹⁰ Sud navodi da je nejasno odakle proizlazi zaključak da je Lovren kao svjedok u postupku pred ŽS OS-om svjesno neistinito iskazivao budući da se vjerodostojnost njegova iskaza ne može usporediti s drugima jer postupak u kojem je sporni iskaz dan još uvijek traje. U tom smislu, ocjena je ŽS ZG-a kako su dokazi o postojanju elementa svijesti potpuno izostali te da i nije utvrđeno postojanje osnovane sumnje dostatne za opstojnost podignute optužnice.¹⁹¹ Također, ŽS ZG se složio sa stavom OKS ZG-a kako bi vođenje postupka protiv bilo kojeg okrivljenika za kazneno djelo davanja lažnog iskaza u postupku koji još traje utjecalo na sudsko vijeće koje odlučuje u drugom postupku koji je u tijeku.¹⁹²

Zaključno, ŽS ZG navodi kako se optužnica zasniva na dokazima koji nisu ocijenjeni konačnom pravomoćnom presudom, da bi se o vjerodostojnosti istih moglo raspravljati te da je prvostupanjski sud u pravu kada zaključuje da je podizanje optužnice preuranjeno. Vezano uz čl. 399. i čl. 213. st. 2. ZKP-a/08 na koje se ODO ZG poziva, stav suda je kako se radi o jednostavno

¹⁸⁷ *Ibid.*

¹⁸⁸ Županijski sud u Zagrebu, 14 II-247/2019-2, Kov-1199/2018 od 5.3.2019., str 1.

¹⁸⁹ *Ibid.*

¹⁹⁰ *Ibid.* str 2–3.

¹⁹¹ *Ibid.*

¹⁹² *Ibid.*

širem tumačenju zakona i članci nisu primjenjivi za donošenje odluke u pravnoj kazenoj stvari, kada se ocjenjuje postojanje uvjeta za potvrđivanje optužnice.¹⁹³

4.3. Zaključci o kaznenom progonu Luke Modrića i Dejana Lovrena

Slijedom sadržajnog presjeka navedenih slučajeva Luke Modrića i Dejana Lovrena, mišljenje je autora da je u objema slučajevima jasno vidljiva činjenica da su oba odbacujuća rješenja o podnesenim optužnicama protiv optuženika Modrića i Lovrena pretežito utemeljena na razlogu tz. preuranjenosti optužnice: osim što je taj razlog u odbacujućim rješenjima o optužnici protiv navedenih optuženika OKS ZG zauzima značajno opsežnije obrazložen od drugih razloga, teza o preuranjenosti optužnice koju OKS ZG usvaja temelj je i njegovih zaključaka o manjku osnovane sumnje da bi optuženici počinili inkriminirana kaznena djela. Slijedom navedenog, mišljenje je autora kako se relevantna i ustrajna argumentacija OKS ZG-a i ŽS ZG-a u postupcima protiv Luke Modrića i Dejana Lovrena može svesti na tri osnovna argumenta: 1. preuranjenost optužnice, 2. posljedični manjak osnovane sumnje i 3. nedopustivi utjecaj na sud u predmetu u kojem je sporni iskaz dan.

4.3.1. Argument preuranjenosti optužnice

U tom smislu, prije svega je važno naglasiti da tz. preuranjenost optužnice nije institut kaznenog procesnog prava, odnosno nije zakonski razlog bilo za odbacivanje, bilo za potvrđivanje optužnice prema ZKP/08-u kako je s punim pravom naglasilo ODO ZG u objema slučajevima u svojim žalbama na odbacujuća rješenja OKS ZG-a o podnesenim optužnicama.¹⁹⁴ Čak štoviše, mišljenje je autora da je konstrukcija OKS ZG-a da je optužnica preuranjena - bilo zato što drugi sud nije pravomoćno odlučio o krivnji drugih optuženika u drugom postupku, bilo zato što bi potvrđivanje takve optužnice bilo odstupanje od ustaljene državnoodvjetničke i sudske prakse – relativno nejasna iz niza razloga.

Prvo, niti KZ/11 niti ZKP/08 nigdje ne daju podlogu za tezu da je pretpostavka podizanja optužnice za predmetno kazneno djelo pravomoćno okončanje postupka u kojem je navodno lažni iskaz dan od suda koji taj drugi postupak vodi – već, upravo suprotno, temeljem načela legaliteta

¹⁹³ *Ibid.*

¹⁹⁴ Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu, *op. cit.* u bilj. 138, str. 3. i ODO ZG, *op. cit.* u bilj. 184, str. 3-4.

iz ZKP/08 jasno proizlazi da je DORH dužan pokrenuti kazneni progon osobe za koju smatra da postoji osnovana sumnja da je počinila kazneno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti ako nema zakonskih smetnji za taj progon.¹⁹⁵

Drugo, iz odredbe KZ/11 o tz. djelotvornom kajanju u kojoj se navodi da se optuženika može osloboditi kazne ako dobrovoljno opozove lažni iskaz prije donošenja konačne odluke u postupku kojem ga je i dao¹⁹⁶, po logici stvari proizlazi da se vode dva odvojena postupka istovremeno – jedan u kojem je lažni iskaz dan u svojstvu npr. svjedoka, a drugi u kojem je osoba koja je lažno iskazivala zato optužena po čl. 305. st. 1. KZ/11.

Treće, niti navodno ustaljena državnoodvjetnička niti sudska praksa nisu izvor prava u kontinentalnoeuropskom tipu pravnog sustava kakav baštini RH, već je, upravo suprotno, dužnost sudova da sude temeljem ustava, pravne stečevine Europske unije, međunarodnih ugovora, zakona i drugih važećih izvora prava (poput npr. podzakonskih akata, ugovora i sl.) utvrđena Ustavom RH¹⁹⁷ (dalje u glavnom tekstu: URH) i Zakonom o sudovima¹⁹⁸ (dalje u glavnom tekstu: ZS) U tom smislu, niti jedan relevantni propis pod pojmom “drugih relevantnih izvora prava” ne smatra ustaljenu praksu DORH-a ili drugog suda, već, prema spomenutom načelu slobodne ocjene dokaza, sudu (u pravilu) jamči formalnu nevezanost - kako tuđom, tako svojom – bilo pravnom praksom, bilo dokaznim pravilima te slobodu odlučivanja *sub lege* prema vlastitom najboljem znanju i uz uvjet adekvatne argumentacije odluke.¹⁹⁹

Četvrto, iako presuda u svakom pojedinom slučaju ovisi o konstelaciji konkretnih okolnosti i time predstavlja tz. *quaestio facti*, teza o ustaljenoj državnoodvjetničkoj i sudskoj praksi upitna je i zato što postoje postupci inicirani optužnicom ODO ZG-a za predmetno kazneno djelo potvrđenom od OKS ZG-a dok drugi postupak u kojem je inkriminirani iskaz dan nije bio pravomoćno okončan i koji su ultimativno završili pravomoćnom osuđujućom presudom potvrđenom od ŽSZG-a. Tako je npr. L.P. u postupku vođenom protiv M.G.-a tijekom faze istrage u prostorijama ODO ZG-a 18.9.2013. iskazivala u svojstvu svjedoka, da bi potom na glavnoj

¹⁹⁵ ZKP/08, *op. cit.* u bilj. 40, čl. 2. st. 3.

¹⁹⁶ KZ/11, *op. cit.* u bilj. 56, čl. 305. st. 4.

¹⁹⁷ Ustav Republike Hrvatske, Narodne Novine, br. 56/1990, 135/1997, 08/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010, 05/2014), čl. 115.

¹⁹⁸ Zakon o sudovima, Narodne Novine, br. 28/2013, 33/2015, 82/2015, 82/2016, 67/2018, 126/2019, 130/2020, 21/2022, 60/2022), čl. 5.

¹⁹⁹ ZKP/08, *op. cit.* u bilj. 40, čl. 9. st. 3-4.

raspravi 18.5.2015. taj iskaz djelomično opozvala uz objašnjenje da je tijekom ispitivanja kod ODO ZG-a bila izložena pritisku osoba koje su ju ispitivali²⁰⁰ pa je protiv iste je zato ODO ZG podigao optužnicu zbog kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1. KZ/11 potvrđenu od OKS ZG-a koji je potom izrekao osuđujuću presudu i koju je naknadno u cijelosti potvrdio ŽSZG.²⁰¹

Također, od drugih slučajeva u domaćoj pravosudnoj praksi²⁰² ističemo i odluku Županijskog suda u Puli-Pola (dalje u glavnom tekstu: ŽS PU) koji je prihvatio žalbu Općinskog državnog odvjetništva u Puli-Pola (dalje u glavnom tekstu: ODO PU) izjavljenu protiv rješenja Općinskog suda u Puli-Pola (dalje u glavnom tekstu: OS PU) kojom je odbačena optužnica ODO PU od 2.4.2017. podignuta protiv A.M. i Z.S. zbog osnovane sumnje da su počinili kazneno djelo davanja lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1. KZ/11.²⁰³ U tom predmetu, OS PU je pobijanim rješenjem tvrdio da “...sve dok traje kazneni postupak u kojem su izneseni iskazi svjedoka koji su inkriminirani kao lažni nije moguće utvrditi da li su okrivljenici iskazujući u svojstvu svjedoka dali lažni iskaz jer ih tek nadležni sud u postupcima koji još uvijek traju može uspoređivati i razmatrati te ocijeniti njihovu vjerodostojnost” kao i da “...je „osnovana sumnja dovedena u pitanje jer se predmetna optužnica zasniva na dokazima čije postojanje nije pravomoćno utvrđeno pa je njezino podizanje preuranjeno te da uzimajući u obzir da postupak u predmetu Općinskog suda u Pazinu broja K-9/2019 (prije OS PU, poslovnog broja K-646/12) protiv okrivljenog D. Č. još uvijek traje jer nije dovršen pravomoćnom presudom, u konkretnom slučaju ne postoje dokazi iz kojih se pouzdanim ukazuje postojanje dostatnog stupnja osnovane sumnje da su okrivljenici svjesno neistinito iskazivali...”.²⁰⁴ Slijedom navedenog, ŽS PU je ukinuo predmetno pobijano rješenje OS PU-a u cijelosti i uputio mu predmet na ponovno odlučivanje navodeći sljedeće: “Prvostupanjski sud svakako treba voditi računa o tome da iz zakonskog opisa kaznenog djela koje se okrivljenicima stavlja na teret ne proizlazi da se kazneni postupak može pokrenuti tek nakon što kazneni postupak u kojem su okrivljenici prema činjeničnim opisima optužnice dali lažan iskaz

²⁰⁰ Županijski sud u Zagrebu, 7 Kž-112/17-3 od 21.2.2017., str. 1-4

²⁰¹ *Ibid.*

²⁰² Pojmom “pravosudna praksa” obuhvaćamo kako državnoodvjetničku, tako i sudsku praksu budući da se i DORH smatra pravosudnim tijelom kao što samom činjenicom obavljanja sudske vlasti vrijedi i za sudove. Tako Zakon o državnom odvjetništvu, Narodne Novine br. 67/2018, 21/2022 – dalje u tekstu: **ZDORH**) čl. 3. st. 1. te ZS, *op. cit.* u bilj. 198, čl. 2.

²⁰³ Županijski sud u Puli-Pola, Kž-48/2020-7 i Kž-48/2021-7 od 3.3.2021., str. 1.

²⁰⁴ *Ibid.*

kao svjedoci bude pravomoćno dovršen, na što uostalom upućuje i odredba članka 305. stavka 4. KZ/11, na koju pravilno ukazuje u žalbi i ODO PU, a prema kojoj se počinitelj kaznenog djela davanja lažnog iskaza, ako dobrovoljno opozove svoj iskaz prije donošenja konačne odluke, dakle u postupku u kojem je dao lažni iskaz kao svjedok, može osloboditi od kazne, očito u postupku zbog kaznenog djela davanja lažnog iskaza.”²⁰⁵ Stoga je utoliko jasno da u dotičnom slučaju – koji je po izloženim elementima preuranjenosti optužnice i tobožnjeg posljedičnog manjka osnovane sumnje zbog izostanka pravomoćne odluke u drugom kaznenom predmetu analogan predmetima Dejana Lovrena i Luke Modrića – argumentacijom svoje odluke *de facto* potvrđuje stajališta autora o neadekvatnosti argumentacije izloženih odluka OKS ZG-a i ŽS ZG-a tijekom progona dotičnih nogometaša.

Peto, VSRH svoje je stajalište o pitanju preuranjenosti optužnice u kontekstu predmetnog kaznenog djela izrazio pravno neobvezujućim Zaključkom 4. donesenim na sastanku predsjednika vijeća i sudaca evidencije Kaznenog odjela VSRH sa predsjednicima vijeća Visokog kaznenog suda RH i predsjednicima Kaznenih odjela svih županijskih sudova održanim 29.11.2021.²⁰⁶ Zaključak 4. glasi: “Dopušteno je i moguće voditi kazneni postupak za kazneno djelo iz čl. 305. KZ/11 i prije nego li je postupak u kome je prema tvrdnji državnog odvjetnika svjedok dao lažan iskaz pravomoćno dovršen i pravna konstrukcija 'preuranjenog' optuženja kao razloga za nemogućnost optuženja i vođenje ovakvog postupka je pogrešna.”. Stoga, iako je forma zaključka pravno neobvezujuća za niže sudove²⁰⁷, mišljenje je autora da VSRH čija je zakonska uloga osigurati jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni²⁰⁸, snagom svog autoriteta jasno kanio utjecati na niže sudove u pogledu predmetnog pitanja preuranjenosti optužnice u interesu pravne sigurnosti.

4.3.2. Argument manjka osnovane sumnje

Nadalje – ne ulazeći u složeno pitanje ocjene konkretnih dokaza koje je ODO ZG temeljem podignutih optužnica kanilo izvesti i u koje nemamo, niti možemo imati uvid – mišljenje je autora

²⁰⁵ *Ibid.*

²⁰⁶ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Su-IV-4/2021-14 od 6.12.2021., str. 2. izražen temeljem ZS, *op. cit.* u bilj. 198, čl. 27. st. 3.

²⁰⁷ ZS, *op. cit.* u bilj. 198, čl. 27. st. 3-4.

²⁰⁸ *Ibid.* čl. 20. t. 1.

da je nejasna konstrukcija OKS ZG-a o tome da manjak osnovane sumnje djelomično proizlazi iz percipirane preuranjenosti optužnice. Naime sud u postupku u kojemu su sporne iskaze optuženici dali ne odlučuje o istinitosti tih iskaza, nego o krivnji optuženika u tom postupku, a pritom temeljem načela slobodne ocjene dokaza slobodno ocjenjuje o uvjerljivosti svih dokaza koji su pred njim izvedeni. Stoga proizlazi da OKS ZG smatra da je uzrok manjka osnovane sumnje u tome što ŽS OS nije odlučio o pitanju koje nije predmet njegova neposrednog postupanja, a što je, prema mišljenju autora, utoliko nelogična konstrukcija.

Nadalje, postoje i drugačija mišljenja o predmetnom pitanju pa tako npr. Sokanović potvrđuje ispravnost postupanja OKS ZG-a te osnovanost sumnje implicitno dovodi u pitanje navodeći kako je argumentacija optužbe izložena tijekom odnosnog kaznenog progona sporna i zato što je nejasno utvrđuju li se predloženim dokazima (npr. grafološko vještačenje potpisa i analiza financijskih sredstava na bankovnim računima) pravnorelevantne činjenice ili samo indiciji.²⁰⁹ Međutim, mišljenje je autora da je pritom nejasno zašto bi bilo sporno dotičnim dokazima utvrđivati činjenice-indicije ako je upravo temeljni *ratio* njihova utvrđivanja to da ih se po utvrđenju iskoristi kao logički argument zaključivanja o pravnorelevantnim činjenicama.²¹⁰ Preciznije, mišljenje je autora da nije sporno optužnicu obrazlagati i činjenicama-indicijama čije se utvrđivanje predlaže ako se temeljem njih može utvrditi pravnorelevantne činjenice, kao niti da puka činjenica predlaganja utvrđenja činjenica-indicija radi podupiranja konkretne optužnice sama po sebi ne ukazuje na manjak osnovane sumnje.

4.3.3. Argument nedopuštenog utjecaja na sud u predmetu u kojem je sporni iskaz dan

Konačno, mišljenje je autora da je teza o nedopuštenom utjecaju eventualnog progona predmetnog kaznenog djela na odlučivanje suda u predmetu u kojem je inkriminirani iskaz dan također sporna temeljem činjenice spomenutog načela slobodne ocjene dokaza, kao i temeljem činjenice da se od suda uredno očekuje izvjesni standard postupanja usprkos raznim drugim pritiscima i okolnostima koje bi mogle utjecati na njegovo postupanje. Sud je zbog prirode svoje funkcije svakodnevno izložen raznovrsnim pritiscima – od optuženika je za očekivati da će učiniti sve kako bi bio oslobođen, oštećenik i optužitelj obično žele što strožu kaznu, ocjena javnost je

²⁰⁹ Sokanović, *op. cit.* u bilj. 102, str. 224. u vezi sa ŽDO OS, *op. cit.* u bilj. 119, str. 2-3.

²¹⁰ Krapac, *op. cit.* u bilj. 83, str. 412-413.

nepredvidljiva, ali često putem medija nastoji ostvariti pritisak na sud i sl. – međutim, dužnost suda, također sastavljenog od ljudi, je da se pritiscima odupre i postupa *lege artis*.

Primjerice, prema općeprihvaćenoj doktrini plodova otrovne voćke sud ne smije utemeljiti svoju odluku na dokazima pribavljenima na nezakonit način, niti na dokazima koji su *per se* zakoniti, ali su proizašli iz nezakonitih dokaza.²¹¹ Dakle, moguće je i teoretski i praktično od suda očekivati da prema načelu *in dubio pro reo* oslobodi optuženika kojeg ne može osuditi temeljem zakonitih dokaza iako je možda temeljem nezakonitih dokaza očito uvjeren u njegovu krivnju. Stoga, ako se u takvom ekstremnom slučaju od sudova očekuje standard zakonitog postupanja suprotnog osobnim uvjerenjima, mišljenje je autora da nema prepreke očekivati od njih i da postupaju na temelju dokaza iznesenih u dokaznom postupku u svom predmetu, ne obazirući se na postupanja drugih tijela, budući da je u tom primjeru riječ o daleko manjem psihološkom pritisku na sud koji vodi postupak.

Također, dodatan primjer je i činjenica da su u predmetnim dvama slučajevima progona Luke Modrića i Dejana Lovrena, a pogotovo braće Mamić i dr. sudovi bili izloženi i velikom pritisku medija i javnosti pa su svejedno mogli postupiti *lege artis*. Tako niti USUD nije uvažio navode Zdravka Mamića u njegovoj ustavnoj tužbi kada je u okviru navodne povrede prava na nepristrani sud isti tvrdio da su suci koji su odlučivali u njegovom predmetu bili pod utjecajem medija koji su o njemu vrlo negativno pisali.²¹² Naprotiv, USUD je naglasio da u slučaju koji je opravdano privukao toliki interes javnosti ne može postojati odgovornost države za medijske napise, već je na konkretnoj zainteresiranoj osobi da se zaštiti putem prava na ispravak netočnog navoda i prava na naknadu štete – što Zdravko Mamić nije učinio.²¹³ Stoga je mišljenje autora da standard postupanja drugog suda ne bi bio ugrožen pukom činjenicom postupanja drugog pravosudnog tijela protiv spomenutih optuženika kako se tvrdilo tijekom njihovog kaznenog progona jer sud po prirodi svoje funkcije mora biti formalno i psihološki otporniji na pritiske, neovisan u obavljanju svoje funkcije i slobodan ocjenjivati dokaze kako mu je i zajamčeno URH-om, ZS-om i ZKP-om²¹⁴ i kako redovito svakodnevno i djeluje.

²¹¹ ZKP/08, *op. cit.* u bilj. 40, čl. 10. st. 1-2, a također i Obradović, B.; Župan, I., “Plodovi otrovne voćke” u hrvatskom i poredbenom pravu, <https://rb.gy/buwo1v> (7.6.2022), str. 113-115.

²¹² Ustavni sud Republike Hrvatske. *op. cit.* u bilj. 18, str. 43-45.

²¹³ *Ibid.* str. 44.

²¹⁴ URH, *loc. cit.*, ZS, *loc. cit.* i ZKP/08, *op. cit.* u bilj. 40, čl. 9. st. 3-4.

Konačno, u prilog tezi o konkretnom praktičnom doseg načela slobodne ocjene dokaza konkretno govori i VSRH kada je, odlučujući o žalbama braće Mamić, jasno naveo da ispravnost ocjene prvostupanjskog ŽS ZG-a o neuvjerljivosti Lovrenovih i Modrićevih iskaza na raspravi pred tim sudom nije dovedena u pitanje samom činjenicom što je OKS ZG potom odbacio optužnice podignute protiv istih zbog kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1 KZ/11.²¹⁵ Dakle, VSRH svojom praksom jasno potvrđuje da načelo slobodne ocjene dokaza omogućava konkretnom sudu autonomnu procjenu uvjerljivosti pred njim izvedenih dokaza neovisno o praksi drugog suda u djelomično povezanom predmetu.²¹⁶

5. Pravna praksa međunarodnih sudova

Nastavno na prethodna poglavlja i prije iznošenja konačnih zaključaka o predmetnoj materiji, mišljenje je autora da je korisno spomenuti i relevantnu pravnu praksu međunarodnih sudova. Primjer takve prakse nalazimo i kod tzv. Međunarodnog rezidualnog mehanizma za kaznene sudove (dalje u glavnom tekstu: MRMKS), osnovanog 2010. Rezolucijom 1966 (2010) Vijeća sigurnosti UN-a radi vršenja funkcija Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju i Međunarodnog kaznenog suda za Ruandu (dalje u glavnom tekstu: MKSR) koje se moraju izvršavati i nakon zatvaranja tih sudova (tzv. rezidualne funkcije).²¹⁷ Pritom je važno spomenuti kako je prema dotičnoj Rezoluciji 1966 (2010) Vijeća sigurnosti UN-a RH dužna u potpunosti surađivati s MRMKS-om, ali i obrnuto: očekuje se i suradnja MRMKS-a sa RH, jednako kao i sa drugim državama za koje je isti osnovan.²¹⁸ Nadalje, za razliku od statuta spomenutih međunarodnih tribunala za bivšu Jugoslaviju i Ruandu, MRMKS je prema svom statutu izrijekom nadležan za progon i kažnjavanje počinitelja i zbog davanja lažnog iskaza²¹⁹, djela za koje je zapriječena zatvorska kazna u trajanju do 7 godina i/ili novčana kazna.²²⁰ Pritom, definiciju bića dotičnog kaznenog djela prema statutu MRMKS-a nalazimo u odredbi koja mu izrijekom daje nadležnost za progon i kažnjavanje svjedoka koji svjesno i hotimično daju lažan iskaz pred njime ili

²¹⁵ Vrhovni sud Republike Hrvatske, *op. cit.* u bilj. 10, str. 46.

²¹⁶ *Ibid.*

²¹⁷ Bonačić, M., *Međunarodni rezidualni mehanizam za kaznene sudove: funkcije i odnos s hrvatskim pravosuđem*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 64, br. 5-6, 2014., str. 1061-1062.

²¹⁸ *Ibid.* str. 1063.

²¹⁹ *Ibid.* str. 1062, 1068, 1073

²²⁰ *Ibid.* str. 1073.

navedenim tribunalima za bivšu Jugoslaviju i Ruandu.²²¹ Međutim, MRMKS je prema istoj odredbi statuta dužan prije odluke o progonu takvog počinitelja razmisliti o upućivanju takvog postupka nacionalnom sudu države potpisnice, uzimajući pritom u obzir interese “pravde i ekspeditivnosti”.²²²

Dodatan primjer relevantne prakse nalazimo i kod Međunarodnog kaznenog suda (dalje u glavnom tekstu: ICC) osnovanog tz. Rimskim statutom 1998, a koji je s radom počeo 2002.²²³ ICC-jev statut kao međunarodni ugovor i RH kao potpisnicu obvezuje na suradnju sa dotičnim sudom²²⁴, izriekom daje ICC-ju nadležnost za progon i kažnjavanje kaznenog djela davanja lažnog iskaza i dotično djelo definira kao namjerno lažno iskazivanje suprotno obvezi na istinito iskazivanje te je za njega zapriječena zatvorska kazna u trajanju do 5 godina i/ili novčana kazna.²²⁵

Stoga u nastavku navodimo tri relevantne odluke. Prva, ona MRMKS-ova, relevantna je za konkretno poimanje predmetnog kaznenog djela davanja lažnog iskaza. druga, ICC-jeva i treća, MKSR-ova, bitne su za pitanje simultanog vođenja postupka u kontekstu pitanja "preuranjenosti" optužnice i posljedičnog kaznenog progona za to kazneno djelo.

5.1. Relevantne odluke

Pravilnik o postupku i dokazima MRMKS-a Pravilom 108. propisuje kako će Vijeće ili Sudac pojedinac proslijediti stvar Predsjedniku ukoliko ima “snažnu osnovu” (eng. *strong grounds*) za uvjerenje da je svjedok svjesno i hotimično dao lažan iskaz.²²⁶ U tom smislu, MRMKS u svojoj odluci u slučaju Tužitelj protiv El Izaphana i Gerarda Ntakirutimana od 2.3.2016. navodi kako se spomenuti pravni standard “snažne osnove” kao viši, tj. stroži standard razlikuje od standarda “dovoljne osnove” (eng. *sufficient grounds*)²²⁷ te je kazneno djelo davanja lažnog iskaza definirao

²²¹ *Ibid.* kao i United Nations Security Council, *Security Council Resolution 1966: Establishment, Statute, and Transitional Arrangements S/RES/1966 (2010)*, <https://rb.gy/upqzwo> (25.6.2022), str. 6, čl. 1. st. 4.

²²² *Security Council Resolution 1966, loc. cit.*

²²³ *An introduction to the international criminal court*, <https://rb.gy/6wlkaq> (26.6.2022.), str. ix.

²²⁴ Derenčinović, D., *Implementacija materijalno-pravnih odredaba statuta Međunarodnog kaznenog suda (Rimski statut) u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu*, vol. 10, br. 2, 2003., str. 877-878.

²²⁵ *An introduction to the international criminal court, op. cit.* u bilj. 223, str. 457-458.

²²⁶ *Rules of Procedure and Evidence MICT/1/Rev.7*, <https://rb.gy/0pwmvc> (25.6.2022.), str. 75, Rule 108.

²²⁷ United Nations, Mechanism for International Criminal Tribunals, *Prosecutor v. El Izaphan and Gerard Ntakirutimana*, <https://rb.gy/ppc3bw> (25.6.2022.), str. 4-5.

kao “djelo koje zahtijeva namjerno djelovanje počinitelja kako bi suca doveo u zabludu i tako nanio štetu.”²²⁸

Nastavno, u naredbi Tužitelju glede navodnog lažnog svjedočenja svjedoka P-159, raspravno vijeće ICC-ja ukratko je opisalo situaciju potencijalnog davanja lažnog iskaza dotičnog svjedoka P-159 u kaznenom postupku protiv Germaina Katange i Mathieua Ngudjoloa.²²⁹ Naime dotični je svjedok inicijalno pozvan od Tužitelja²³⁰ koji je potom, nakon što je vjerodostojnost njegova svjedočkog iskaza došla u pitanje, obavijestio sud kako se ipak neće u daljnjem postupku protiv spomenutih optuženika oslanjati na iskaze tog istog svjedoka P-159.²³¹ Obrana Mathieua Ngudjoloa potom je zatražila kazneni progon svjedoka P-159 zbog kaznenog djela davanja lažnog iskaza (eng. *perjury*)²³², a raspravno je vijeće 24.2.2011. tijekom postupka odlučilo da neće predmetni sporni iskaz uzimati u obzir prilikom odlučivanja o krivnji optuženika²³³ te 13.1.2012. naložilo Tužitelju očitovanje o koracima poduzetima glede navodnog lažnog iskazivanja svjedoka P-159, odnosno o tome hoće li pokrenuti kazneni progon protiv njega ili ne do najkasnije 31.1.2012.²³⁴ Postupci protiv Germaina Katange i Mathieua Ngudjoloa potom su razdvojeni 21.11.2012.²³⁵ te je potonji oslobođen 18.12.2012, dok je Katanga osuđen 7.4.2014. godine.²³⁶ Slijedom navedenog, mišljenje je autora kako je raspravno vijeće ICC-ja implicitno zauzelo stav da činjenica što postupak u kojem je sporni iskaz dan nije pravomoćno okončan nije prepreka kaznenom progonu svjedoka za kazneno djelo davanja lažnog iskaza, budući da na opisani način otvoreno poziva Tužitelja na očitovanje o poduzetim koracima glede eventualnog kaznenog progona svjedoka P-159, tj. o odluci o progonu istog.

Međutim, najzanimljiviji pronađeni primjer ipak nalazimo u odluci o žalbi u slučaju Tužitelj protiv Edouarda Karemere, Mathieua Ngirumpatsea i Josepha Nzirorera od 16.2.2010, žalbeno vijeće MKSR-a navodi kako je raspravno vijeće pogriješilo kada je kazneni progon

²²⁸ *Ibid.*

²²⁹ *Order to the Prosecutor regarding the alleged false testimony of witness P-159*, <https://rb.gy/v7yakz> (26.6.2022.), str. 5.

²³⁰ *Decision on the Prosecution's renunciation of the testimony of witness P-159*, <https://rb.gy/yv0viq> (26.6.2022.), str. 3.

²³¹ *Ibid.* a i *Order to the Prosecutor regarding the alleged false testimony of witness P-159*, *op. cit.* u bilj. 229, str. 3.

²³² *Order to the Prosecutor regarding the alleged false testimony of witness P-159*, *op. cit.* u bilj. 229, str. 3.

²³³ *Ibid.* str. 3-4

²³⁴ *Ibid.* str. 5.

²³⁵ *Katanga Case*, <https://rb.gy/wauuvv> (26.6.2022.).

²³⁶ *Ibid.*

svjedoka, ovdje optuženika, označilo preuranjenim zato što je smatralo da će se procjena vjerodostojnosti njegova iskaza izvršiti prilikom razmatranja predmeta Karemera i dr. u kojem je sporni iskaz dan, kao i zato što je smatralo da bi takav progon snažno mogao narušiti nepristranost suda u predmetu Karemera i dr.²³⁷ Uz to, žalbeno vijeće MKSR-a navodi kako je procjena vjerodostojnosti iskaza svjedoka zasebno pitanje odvojeno od eventualnog kaznenog progona tog istog svjedoka zbog lažnog iskazivanja te da se, stoga, progon zbog kaznenog djela davanja lažnog iskaza može nastaviti jer ga drugo vijeće provodi u zasebnom postupku.²³⁸ Čak štoviše, sud naglašava kako se procjena vjerodostojnosti iskaza svjedoka može osnivati, ali ne ovisi nužno o sudskom utvrđenju da je konkretni svjedok lažno iskazivao.²³⁹ Sukladno tomu, žalbeno vijeće je pobijanu prvostupanjsku odluku ukinulo u odnosnom dijelu zbog pogrešne pogrešne interpretacije primjenjivog prava.²⁴⁰

Zaključno, iz kratkog uvida u mjerodavno pravo i pravnu praksu MRMKS-a, odnosno MKSR-a evidentno je da je za ostvarenje bića kaznenog djela nužno kumulativno ostvarenje objektivnog i subjektivnog elementa, odnosno da namjerno dani iskaz ne odgovara stvarnom stanju. Također, iako je pitanje simultanog, tj. paralelnog vođenja postupka i u međunarodnoj praksi očito djelomično sporno, ono je ipak moguće - kao što je MKSR obrazložio u izloženom slučaju Tužitelj protiv Edouarda Karemere, Mathieua Ngirumpatsea i Josepha Nzirorera.²⁴¹ Stoga, proizlazi da i MKSR smatra da načelo slobodne ocjene dokaza suda ide do mjere da isti nije vezan niti odlukom (pa i nekog drugog svog vijeća) u drugom postupku.

6. Zaključak

U početnim poglavljima rada ustanovili smo da se kao svjedoci pozivaju osobe za koje je vjerojatno da mogu dati obavijest o kaznenom djelu počinitelja i o drugim okolnostima važnima za predmet povodom kojeg se vodi kazneni postupak²⁴², da je ta osoba dužna tom pozivu se

²³⁷ United Nations, International Criminal Tribunal for Rwanda, *Case No. ICTR-98-44-AR991.2*, <https://rb.gy/ct6qri> (25.6.2022.), str. 8.

²³⁸ *Ibid.* str. 8-9.

²³⁹ *Ibid.* str. 9.

²⁴⁰ *Ibid.*

²⁴¹ *Ibid.*

²⁴² ZKP/08, *op. cit.* u bilj. 40, čl. 283 st 1.

odazvati te svjedočiti²⁴³ te da su glavne dužnosti svjedoka su govoriti istinu te ništa ne prešutjeti.²⁴⁴ U tom smislu i kada govorimo o kaznenom djelu davanja lažnog iskaza iz čl. 305. KZ/11, za ostvarenje bića nužno je kumulativno ostvarenje objektivnog i subjektivnog elementa, odnosno potrebno je dokazati kako počiniteljev iskaz ne odgovara stvarnom stanju stvari (objektivni element) te činjenicu da je počinitelj svjesno dao iskaz koji ne odgovara stvarnom stanju stvari ili da je kao istinit iskaz naveo nešto što je dvojbeno (subjektivni element).²⁴⁵

Značajnu ulogu ima načelo slobodne ocjene dokaza koje daje sudu posebnu ulogu prilikom utvrđivanja činjenica odnosno položaj koji ga izdiže iznad drugih subjekata zato što je slobodan u procjeni spoznajne vrijednosti pojedinog izvedenog dokaza i slobodan odlučiti hoće li ga uvažiti u dokazivanju postojanja ili nepostojanja pravnorelevantne činjenice. Pritom ta sloboda suda nije apsolutna već relativna, budući da je ograničena zakonima logike i općeg ljudskog iskustva, dužnošću obrazlaganja odluke i mogućnostima kontrole višeg suda.²⁴⁶ Zaključno, sud nije vezan posebnim formalnim dokaznim pravilima, ali je dužan iznijeti razloge za odluku o dokazima²⁴⁷ te je dužan svaki dokaz ocijeniti pojedinačno i u odnosu na ostale te konačno donijeti odluku o dokaznosti svih pravnorelevantnih činjenica.²⁴⁸

S druge strane, temeljem načela legaliteta DORH je dužan započeti kazneni progon kada se za to ispune zakonske pretpostavke i to neovisno o stadiju postupka u kojem je inkriminirani iskaz dan. Uvažavajući činjenicu da sud temeljem načela slobodne ocjene dokaza nije obvezan uzeti u obzir presudu u postupku u kojem je iskaz dan ako svoju odluku valjano obrazloži, sama činjenica progona osobe koja je dala sporni iskaz ne bi smjela utjecati na drugi sud koji odlučuje u postupku u kojem se prvi iskaz pojavio: ukoliko postoji osnovana sumnja na počinjenje predmetnog kaznenog djela, kazneni progon zasigurno može otpočeti neovisno o stadiju postupka u kojem je sporni iskaz dan budući da prepreke za isto ne postoje u ZKP/08, a KZ/11 u čl. 305. st. 4. za to ostavlja prostora – i upravo je ta okolnost od posebne važnosti za slučajeve Luke Modrića i Dejana Lovrena. Naime Članak 305. st. 4. KZ/11 između ostalog pruža mogućnost paralelnog vođenja postupka i to s jedne strane vođenje postupka povodom potvrđene optužnice zbog kaznenog djela

²⁴³ *Ibid.* čl. 283. st. 1.

²⁴⁴ *Ibid.* čl. 288. st. 3.

²⁴⁵ Sokanović, *op. cit.* u bilj. 102, str. 215.

²⁴⁶ Krapac, *op. cit.* u bilj. 80, str. 429.

²⁴⁷ ZKP/08, *op. cit.* u bilj. 40, čl. 283 st. 1.

²⁴⁸ *Ibid.* čl. 450. st. 2.

davanja lažnog iskaza iz čl. 305 te s druge strane vođenje postupka u kojem se pojavila osnovana sumnja na davanje lažnog iskaza. Suprotno tomu, optužnice protiv Luke Modrića i Dejana Lovrena odbačene su i označene kao preuranjene.

Pritom je važno još jednom naglasiti mišljenje autora kako je teza da je optužnica preuranjena - bilo zato što drugi sud nije pravomoćno odlučio o krivnji drugih optuženika u drugom postupku, bilo zato što bi potvrđivanje takve optužnice bilo odstupanje od ustaljene državnoodvjetničke i sudske prakse – vrlo sporna iz više navedenih razloga te da je neobično što optužnice nisu npr. vraćene DORH-u na doradu prema čl. 356. st. 1. ZKP/08.

U tom smislu, prije svega, iz načela legaliteta jasno proizlazi da je DORH dužan pokrenuti kazneni postupak ako nema zakonskih smetnji za progon istog²⁴⁹ pa je utoliko teza o pretpostavci o pravomoćnom okončanju predmetnog postupka u kojem je lažni iskaz dan, pravno nejasna. Drugo, odredba iz čl. 305. st. 4. KZ/11, a koja govori o djelotvornom kajanju, implicite pruža mogućnost vođenja dva odvojena postupka.

Treće, državnoodvjetniča i sudska praksa nisu pravni izvori u kontinentalnopravnom sustavu kakvog baštini Republika Hrvatska iz razloga što praksa nije ujednačena. Tako npr. Županijski sud u Velikoj Gorici (dalje u glavnom tekstu: ŽS VG) u svojoj presudi prihvaća žalbu DORH-a, ukida prvostupanjsku presudu i predmet upućuje prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje. Naime, u tom slučaju je prvostupanjski sud donio oslobađajuću presudu koja se zasniva na podatku da je kazneni postupak pod brojem K-9/2019 u kojem je optuženi kao svjedok dao lažni iskaz još u tijeku pa stoga nije moguće utvrditi je li on kao svjedok dao lažni iskaz ili ne. Tako drugostupanjski ŽS VG u obrazloženju svoje odluke navodi kako se smislenim čitanjem stavaka 305. KZ/11 jasno da se za kazneni progon osobe koja se tereti za kazneno djelo iz čl. 305 KZ/11 može poduzeti odmah nakon što je takva osoba dala iskaz za koji DORH smatra da je lažan, a nema nikakvih zakonskih zapreka i da se odmah po izvedenim dokazima u tom postupku donese presuda, bez obveze da se čeka ishod kaznenog postupka u kojem je predmetno kazneno djelo navodno počinjeno.²⁵⁰

²⁴⁹ *Ibid.* čl. 2. st. 3.

²⁵⁰ Županijski sud u Velikoj Gorici, KŽ-241/2020-3 od 1.7.2020., str. 1

Također, postoje postupci inicirani optužnicom ODO ZG-a za predmetno kazneno djelo potvrđenom od OKS ZG-a dok drugi postupak u kojem je inkriminirani iskaz dan nije bio pravomoćno okončan i koji su ultimativno završili pravomoćnom osuđujućom presudom potvrđenom od ŽSZG-a kako je navedeno u § 4.3.1.

Četvrto, VSRH svoje stajalište je izrazio u Zaključku 4. u kojem dopušta vođenje kaznenog postupka za kazneno djelo iz stavka 305. KZ/11 i prije nego li je postupak u kome je prema tvrdnji državnog odvjetnika svjedok dao lažan iskaz pravomoćno dovršen i naglašavaju kako je pravna konstrukcija preuranjenog optuženja kao razlog za nemogućnost optuženja i vođenja postupka pogrešna.²⁵¹

Peto, relevantna pravna praksa međunarodnih sudova poput MRMKS-a, ICC-ja i MKSR-a čije poimanje bića predmetnog kaznenog djela u bitnome korespondira materijalnom kaznenom zakonodavstvu RH, jasno ukazuje kako formalno nema prepreke simultanom vođenju postupaka: dakle, kako je MKSR jasno naglasio u citiranoj presudio²⁵², moguće je pokrenuti i voditi kazneni progon protiv svjedoka zbog dostatnog stupnja sumnje na lažno iskazivanje neovisno o tome je li postupak u kojem je sporni iskaz dan pravomoćno okončan ili ne, budući da je sud slobodan u ocjeni svih dokaza.²⁵³

Konačno, mišljenje je autora da je DORH u svojoj optužnici iznio dokaze dostatne barem za potvrđivanje optužnica, ali naglašavamo kako nismo skloni spekulirati o konkretnim ishodima tih postupaka, niti je cilj ovog izlaganja zazivati osuđujuće presude i kaznene sankcije protiv ikoga. Suprotno tomu, cilj ovog rada je samo ukazati na jasnu i izraženu dvojbenost pravne utemeljenosti argumentacije suda tijekom najznačajnijih dijelova kaznenog progona Luke Modrića i Dejana Lovrena za predmetno kazneno djelo. Također, mišljenje je autora i kako takvo sporno postupanje suda može dodatno negativno djelovati na ionako narušenu percepciju pravosuđa u javnosti.

²⁵¹ Vrhovni sud Republike Hrvatske, *op. cit.* u bilj. 206, str. 2.

²⁵² United Nations, International Criminal Tribunal for Rwanda, *op. cit.* u bilj. 237, str. 8-9.

²⁵³ *Ibid.*

7. Zahvale

Prije svih, koristimo ovu priliku kako bismo cijenjenom mentoru izv. prof. dr. sc. Zoranu Buriću zahvalili na cjelokupnom mentoriranju, savjetima i prilikama za razgovor sa drugim mjerodavnim stručnjacima. Među potonjima ističemo izv. prof. dr. sc. Marina Mrčelu te mag. iur. Damira Kosa, suce Vrhovnog suda Republike Hrvatske kao i g. Mirku Miličeviću, zamjeniku ravnateljice USKOK-a. Također, hvala i gđi. Snježani Blažini sa OKS ZG-a na velikoj pomoći oko pretraživanja i kopiranja spisa relevantnih presuda.

8. Popis literature

Članci:

1. Bonačić, M., *Međunarodni rezidualni mehanizam za kaznene sudove: funkcije i odnos s hrvatskim pravosuđem*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 64, br. 5-6, 2014.
2. Derenčinović, D., *Implementacija materijalnopравnih odredaba statuta Međunarodnog kaznenog suda (Rimski statut) u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 10, br. 2, 2003.
3. Mrakovčić, M.; Vuković, D., *"Unutarnja" kriza pravosuđa? Stavovi pripadnika pravničkih profesija o pravosuđu u Hrvatskoj i Srbiji*, Politička misao: časopis za politologiju, vol. 56, br. 1, 2019.
4. Pajčić, M., *Ugroženi svjedoci u kaznenom postupku*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12, br. 1, 2005.
5. Sokanović, L., *Davanje lažnog iskaza vs. pravo na zaborav: imaju li svjedoci pravo na zaborav i zabunu u kaznenim postupcima?*, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 58, br. 1, 2021.

Knjige:

1. Krapac, D., *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije*, Narodne Novine, Zagreb, 2015.
2. Mrčela, M., *Svjedoci u kaznenom postupku: Ispitivanje svjedoka kao dokazna radnja*, Narodne Novine, Zagreb, 2012.

3. Pezo, Vladimir (gl. ur.) et. al, Pravni leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2007.
4. Vićan, D. M., *English-croatian dictionary of law*, Narodne Novine, Zagreb, 2015.
5. Vidaković Mukić, M., *Opći pravni rječnik*, Narodne Novine, Zagreb, 2015.

Pravna Praksa:

1. Dejan Lovren, Odgovor na optužnicu na broj KOV – 317/2018 od 8.10.2018.
2. Luka Modrić, Odgovor na optužnicu Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku K-DO-21/2017 od 2.3.2018. uz zahtjev za prisustvovanjem sjednici optužnog vijeća, na broj: KOV-92/2018 od 27.3.2018.
3. Luka Modrić, Odgovor na žalbu Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu od 4.10.2018, Na broj: KOV-658/2018.
4. Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, *Kontakti odjela za podršku žrtvama i svjedocima*, <https://rb.gy/ntzmry> (11.4.2022.)
5. Općinski kazneni sud u Zagrebu, 14. KOV-1199/18-4 od 25.1.2019.
6. Općinski kazneni sud u Zagrebu, 8 KOV-658/18-4, od 28.9.2018.
7. Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu, Žalba zbog odbacivanja optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku broj K-DO-3680/18 od 1.2.2019.
8. Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu, Žalba zbog odbacivanja optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku broj K-DO-21/17 od 02. ožujka 2018. protiv okrivljenog Luke Modrića radi kaznenog djela iz čl. 305. st. 1. KZ-a, broj: K-DO-2136/2018, od 4.10.2018.
9. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-20288/2021 od 16.11.2021.
10. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-2235/2021 od 16.11.2021.
11. Vrhovni sud Republike Hrvatske, I KŽ-Us 24/2019-37 od 3.3.2021.
12. Vrhovni sud Republike Hrvatske, II-4 Kr 37/2018-4 od 14.6.2018.
13. Vrhovni sud Republike Hrvatske, II-4 Kr 86/2018-4 od 22.11.2018.
14. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Su-IV-4/2021-14 od 6.12.2021.
15. Županijski sud u Osijeku, 4 K-Us-10/2016-189, od 6.6.2018.
16. Županijski sud u Puli-Pola, KŽ-48/2020-7 i KŽ-48/2021-7, od 3.3.2021.
17. Županijski sud u Velikoj Gorici, KŽ-241/2020-3, od 1.7.2020.

18. Županijski sud u Zagrebu, 12 KV II-1392/2018-2, Kov-658/2018, od 27.11.2018.
19. Županijski sud u Zagrebu, 14 II-247/2019-2, Kov-1199/2018 od 5.3.2019.
20. Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku, K-DO-21/2017, MK/MK od 2.3.2018.
21. Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku, K-DO-35/2017, MK/MKK od 19.9.2018.
22. Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku, K-DO-35/2017, MK/MKK, od 19.9.2018.

Pravni propisi:

1. Kazneni zakon, Narodne Novine, br. 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/2003, 105/2004, 71/2006, 110/2007, 152/2008, 57/2011, 77/2011)
2. Kazneni zakon, Narodne Novine, br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021)
3. Krivični zakon Republike Hrvatske, Narodne Novine, br. 32/1993, 38/1993, 28/1996, 30/1996, 175/2004)
4. Ustav Republike Hrvatske, Narodne Novine, br. 56/1990, 135/1997, 08/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010, 05/2014
5. Zakon o državnom odvjetništvu, Narodne Novine, br. 67/2018, 21/2022
6. Zakon o kaznenom postupku, Narodne Novine, br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002, 143/2002, 62/2003, 115/2006
7. Zakon o kaznenom postupku, Narodne Novine, br. 152/2008, 76/2009, 80/2011, 121/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013, 152/2014, 70/2017, 126/2019, 126/2019, 130/2020
8. Zakon o krivičnom postupku, Narodne Novine, br. 53/1991, 91/1992, 34/1993, 38/1993, 28/1996
9. Zakon o sudovima, Narodne Novine, br. 28/2013, 33/2015, 82/2015, 82/2016, 67/2018, 126/2019, 130/2020, 21/2022, 60/2022
10. Zakon o uredu sa suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, Narodne Novine, br. 76/2009, 116/2010, 145/2010, 57/2011, 136/2012, 148/2013, 70/2017
11. Zakon o zaštiti svjedoka, Narodne Novine, br. NN 163/2003, 18/2011, 73/2017

Statistika:

1. Beljan, A.; Ostroški, Lj. (ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2009*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2010.
2. Beljan, A.; Vlajčević, M.; Jelić, B.; Ostroški, Lj. (ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2011*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2012.
3. Beljan, A.; Vlajčević, M.; Ostroški, Lj. (ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2010*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2011.
4. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Osuđene punoljetne osobe 1988.-1991*, Republički zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 1992.
5. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela optuženja i osude 1993*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 1994.
6. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela optuženja i osude 1994*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 1995.
7. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, optuženja i osude 1995*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 1996.
8. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, optužbe i osude u 1996*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 1997.
9. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, optužbe i osude u 1997*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 1998.
10. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 1998*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 1999.
11. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 1999*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2000.
12. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2000*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2001.

13. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2001*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2002.
14. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2002*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2003.
15. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2003*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2004.
16. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2004*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2005.
17. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2005*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2006.
18. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2006*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2007.
19. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2007*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2008.
20. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2008*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2009.
21. Crkvenčić-Bojić, J. (ur.); Šuler, S. (tehn. ur.), *Punoljetni počinitelji krivičnih djela, optuženja i osude 1992*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 1993.
22. Eurobarometer, *Perceived independence of the national justice systems in the EU among the general public*, <https://rb.gy/xl3b6z> (27.1.2022.)
23. Eurobarometer, *Rule of Law, Croatia*, <https://rb.gy/mg2goa> (27.1.2022.)
24. Finzir, G.; Đikanović, V.; *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2019*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2020.

25. Finzir, G.; Đikanović, V.; Vlajčević, M.; Ostroški, Lj. (ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2016*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2017.
26. Finzir, G.; Đikanović, V.; Vlajčević, M.; Ostroški, Lj. (ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2018*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2019.
27. Jelić, B.; Finzir, G.; Đikanović, V.; Vlajčević, M.; Ostroški, Lj. (ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2013*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2014.
28. Jelić, B.; Finzir, G.; Đikanović, V.; Vlajčević, M.; Ostroški, Lj. (ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2014*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2015.
29. Jelić, B.; Finzir, G.; Đikanović, V.; Vlajčević, M.; Ostroški, Lj. (ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2015*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2016.
30. Jelić, B.; Finzir, G.; Đikanović, V.; Vlajčević, M.; Ostroški, Lj. (ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2017*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2018.
31. Jelić, B.; Vlajčević, M.; Ostroški, Lj. (ur.), *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2012*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2013.

On line izvori:

1. 18 USC 1621: Perjury generally, <https://rb.gy/444vld> (25.1.2022.).
2. An introduction to the international criminal court, <https://rb.gy/6wlkaq> (26.6.2022.).
3. *Decision on the Prosecution's renunciation of the testimony of witness P-159*, <https://rb.gy/yv0viq> (26.6.2022.)
4. *Katanga Case*, <https://rb.gy/wauuvv> (26.6.2022.)
5. Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, *Podrška žrtvama i svjedocima*, <https://rb.gy/ujylze>, (14.2.2022.)

6. Obradović, B.; Župan, I., "*Plodovi otrovne voćke*" u hrvatskom i poredbenom pravu, <https://rb.gy/buwo1v> (7.6.2022.)
7. Order to the Prosecutor regarding the alleged false testimony of witness P-159, <https://rb.gy/v7yakz> (26.6.2022.)
8. *Rules of Procedure and Evidence MICT/1/Rev.7*, <https://rb.gy/0pwmyc> (25.6.2022.)
9. United Nations Security Council, *Security Council Resolution 1966: Establishment, Statute, and Transitional Arrangements S/RES/1966 (2010)*, <https://rb.gy/upqzwo> (25.6.2022)
10. United Nations, International Criminal Tribunal for Rwanda, Case No. ICTR-98-44-AR991.2, <https://rb.gy/ct6qri> (25.6.2022.)
11. United Nations, Mechanism for International Criminal Tribunals, *Prosecutor v. El Izaphan and Gerard Ntakirutimana*, <https://rb.gy/ppc3bw> (25.6.2022.)
12. Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, *O USKOK-u*, <https://uskok.hr/hr/o-uskok-u> (11.4.2022.).
13. *Uspjesi HNS-a i Hrvatskih reprezentacija*, <https://hns-cff.hr/hns/o-nama/uspjesi/> (11.4.2022.)
14. Vrhovni sud Republike Hrvatske, *Propisi – kazneno pravo*, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=366> (11.4.2022.)

9. Sažetak

Intencija pisanog rada "Kazneno djelo davanja lažnog iskaza: pitanje preuranjenosti optužnice u kontekstu kaznenog progona Luke Modrića i Dejana Lovrena" Marina Novaka i Borne Vlašića i jest opća i konkretna analiza predmetnog kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. pozitivnog KZ/11 radi razjašnjavanja sporne teze o tz. preuranjenosti optužnica koju su domaći sudovi isticali prilikom odbacivanja optužnice protiv svjetski poznatih nogometnih reprezentativaca RH - Luke Modrića i Dejana Lovrena. U tom smislu, uvodno je ukratko iznesen i širi kontekst kojem njihovi slučajevi pripadaju, tj. kazneni progon Zdravka i Zorana Mamića. Također, izloženi su opći pregled i analiza uloge svjedoka u kaznenom postupku, mjerodavna zakonska regulacija kaznenog djela davanja lažnog iskaza iz čl. 305. KZ/11 i njegova incidencija. Potom se izlaže detaljni pregled i analiza kaznenog postupka vođenog protiv Luke Modrića i Dejana Lovrena zbog spomenute optužbe za predmetno kazneno djelo uz osvrt na praksu

međunarodnih sudova u pogledu pitanja "preuranjenosti" optužnice, a sve radi izvođenja teoretski i praktično argumentiranih zaključaka.

Ključne riječi: Luka Modrić, Dejan Lovren, braća Mamić, davanje lažnog iskaza, svjedok u kaznenom postupku.

10. Summary

The intention of “Crime of perjury: cases of so-called premature indictments in the context of the criminal proceedings against Luka Modrić and Dejan Lovren” by Marin Novak and Borna Vlašić is to generally and specifically analyse the substance of the crime of perjury in order to clarify the contested claims of premature indictments given by Croatian courts as reasons for the dismissal of perjury indictments against world famous Croatian soccer national team players Luka Modrić and Dejan Lovren. Thus, the wider context of their cases is made, concerning criminal proceedings against Zdravko and Zoran Mamić. Also, a broad perspective and analysis of the role of a witness in proceedings and incidence, as well as legislation concerning the crime of perjury are made. Finally, a detailed overview and analysis of the criminal proceedings against said national football team players is made with a subsequent short review of international criminal court decisions in analogue cases regarding the subject of so-called premature indictments, so that theoretically and practically explained conclusions can be drawn.

Key words: Luka Modrić, Dejan Lovren, Mamić brothers, crime of perjury, witnesses in criminal proceedings.